

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
téseik és hirdetési díjak küldendők. ::

Evangéliumolvasáskor.

Márk 1. 6.

Az emberiség lelkivilágának is megvan a maga zodaikus öve. Egyszer a vértanúk jegyében áll; megigézi egy igazság és oltárára hord mindent egészen az életig. Máskor a szellem kinyújtózkodni óhajt, tágítani uralmát a föld felett: ez a felfedezések jegye. Sokszor esömört kap az ember, eldobja a kaptafákat, melyekkel századokon át dolgozott, nyúgnak érzi a kereket, melyekben eddig elmozgott; ilyenkor a reformok jegyébe kerül. Ami zodaikus jegyünk: az aranyborjú. Ideálunk: a pénz, eszméink: a trösztök, templomaink: a börzék. Ki gondolta volna, hogy az élet, amely a paradicsomban gyönyörben úszott, ellenséggé torzúl idővel s kegyetlenül erős fojtogatóival még be az éjszakákban is gyötör? Az élet, mint súly sohasem nehezedett oly nagy általánosságban az emberre, mint ma. A konyhákban pedig nincs idealizmus. Úgy értem, hogy ahol a kenyérkérdés nem egy mozzanat, hanem életprogram, ott mondjunk le eszményi hódításokról. — Istenem! hány ember van, akiről azt mondják: sokat élt. Pedig, szegény, még egy pillanatot sem élt, hanem csak kenyeret keresett. De ezen, az egész életet lefoglaló kenyéren, nincs áldás. Ez nem a szent asztal kenyere, ez nem ama kiimádkozott mindennapi, hanem a szerényletség, az élet szerényletségének kenyere, amely kalácsá szeretne finomulni.

Ilyen kenyérkeresők imádkoznak a mindennapiért, de ha megkapják, elszomorodnak: ők kalácsot vártak. Ezzel szemben látom Keresztelő Jánost, mint az élet szerénységének apostolát. Élete, ruhája, menüje egy nagy figyelemzés: vigyázzatok! ne hódítson az anyag a lélek felett! (Máté 6: 25.)

Ez a világ olyan, mint Krisztus pusztája:

tele az anyagiasság kísértéseivel. Utain dőcög a becsület és koldus a tisztég. A gyárak óriási lendítő kerekeitől az emberi történések legfinomabb hajszál-rugójáig a pénz a feszítő ereje mindennek. A pénz a maga ördögiesen zsenialis ezerformájában. Ez az undorító hatalom, amely elnyel szemérmét, szeretetét, alázatosságot, hivatali és női becsületet. De ha még csak a fórumokon garázdálkodnék! De pénzváltó asztalait becipeli a templomba. Szegény Krisztus! Ismét a régi környezet: árúsok, pénzváltók és kúfárok. S ennél a gondolatnál megdöbbenek. Önmagamban elmélyedek. Sokszor a gyomrom korgása valóban a szívemig hat. Ilyenkor úgy hallom, mintha a Krisztus ostora suhogna felettem. Megérdemlem, hogy lecsapjon. Óh, Uram! mellettem emberek állanak, akik már Hozzád öszültek, de ajkukról ezt a vallomást hallom: Szolgállok, Krisztus, mert kenyeret adsz. Megdöbbenően ismerős gondolat: tedd, hogy a kövek kenyerekké váljanak. Nekem ezt a vallomást kellene mondanom: Szolgállok, Krisztus, mert szeretlek és szeretlek, mert a kenyeremet is oda adnám! De mily gyengén állok; vezess ki a kísértések lehangelő pusztájából s küldj nekem angyalokat, hogy szolgáljanak nekem. A napszámos-lélek érzéseit égesd ki belőlem. Ne legyen arany, ezüst és pénz az övemben. (Máté 10: 9.) Óh! pedig minduntalan fülemben cseng. Felüti előttem vigyorgó arcát, ha gyülekezetednek prédikálok. Csábít, hogy ejtsem el a Te dicsőségedet és keressem a magam hiúságát. Érzem, tudom, hogy ez is pénz, bűnös tőke lenne, melyből gyümölcsöztetni akarom jövőmet és népszerűségemet. Küld el az Ézsaiás szeráfját az eleven szénnel s érintsd meg ajkamat s úgy küldj el engemet. (Ézsaiás 6. 6. és 8.)

Tieidet egymás után magadhoz hívod. Könnyes szemű híveid keresnek fel, kezökben megcsörren a régi ellenség: a pénz. Jaj! nekem, ha fájdalmam, együttérzésem, szavaim melege

• AZ • ELSŐ •
 ÉS • EGYEDÜLI • MAGYAR • NAGY • KÉZIATLASZ
 A • KARÁCSONYI • KÖNYVPIAC • SZENZÁCIÓJA

A • MAGYAR • FÖLDRAJZI • INTÉZET

VILÁGATLASZA

SZERKESZTIK • GRÓF • TELEKI • PÁL • DR
 • ÉS • KOGUTOWICZ • KÁROLY • DR •

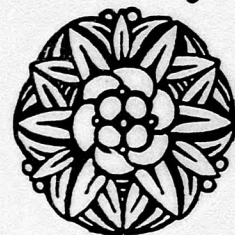
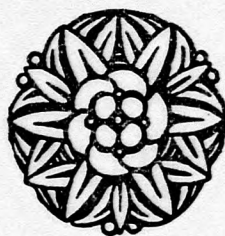
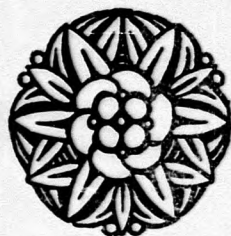
ÁRA 42 KORONA

Díszes félbőrben 50 korona.
 16 havi füzetben részletre is
 megszerezhető. Előfizetőket
 gyűjtőknek nagy kedvezmény.
 Tartalma 95 főtérkép. 190 mel-
 léktérkép, névmutató 130.000
 helynévvel. 120 old. szöveges
 rész. Lapnagyság 46 × 58 cm.

LEGSZEBB KARÁCSONYI
 AJÁNDÉK

PROSPEKTUST, GYŰJTŐIVET, MINTAFÜZETET (4 TÉR-
 KÉP 2 K) KÜLD MINDEN KÖNYVKERESK. ÉS A KIADÓ
 A • MAGYAR • FÖLDRAJZI • INTÉZET
 RÉSZVÉNYTÁRSASÁG, BUDAPEST, V., RUDOLF-TÉR

• AZ • ELSŐ •
 ÉS • EGYEDÜLI • MAGYAR • NAGY • KÉZIATLASZ
 A • KARÁCSONYI • KÖNYVPIAC • SZENZÁCIÓJA

A • MAGYAR • FÖLDRAJZI • INTÉZET

VILÁGATLASZA

SZERKESZTIK • GRÓF • TELEKI • PÁL • DR
 • ÉS • KOGUTOWICZ • KÁROLY • DR •

ÁRA 42 KORONA

Díszes félbőrben 50 korona.
 16 havi füzetben részletre is
 megszerezhető. Előfizetőket
 gyűjtőknek nagy kedvezmény.
 Tartalma 95 főterkép, 190 mel-
 léktérkép, névmutató 130.000
 helynévvel. 120 old. szöveges
 rész. Lapnagyság 46 × 58 cm.

LEGSZEBB KARÁCSONYI
 AJÁNDÉK

PROSPEKTUST, GYŰJTŐIVET, MINTAFÜZETET (4 TÉR-
 KÉP 2 K) KÜLD MINDEN KÖNYVKERESK. ÉS A KIADÓ
 A • MAGYAR • FÖLDRAJZI • INTÉZET
 RÉSZVÉNYTÁRSASÁG, BUDAPEST, V., RUDOLF-TÉR

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Evangeliumolvasáskor.

Márk 1. 6.

Az emberiség lelki világának is megvan a maga zodaikus öve. Egyszer a vértanúk jegyében áll; megigézi egy igazság és oltárára hord mindent egészen az életig. Máskor a szellem kinyújtózkodni óhajt, tágitani uralmát a föld felett: ez a felfedezések jegye. Sokszor csömört kap az ember, eldobja a kaptafákat, melyekkel századokon át dolgozott, nyűgnek érzi a kereket, melyekben eddig elmozgott; ilyenkor a reformok jegyébe kerül. Ami zodaikus jegyünk: az aranyborjú. Ideálunk: a pénz, eszméink: a trösztök, templomaink: a börzék. Ki gondolta volna, hogy az élet, amely a paradicsomban gyönyörben úszott, ellenséggé torzúl idővel s kegyetlenül erős fojtogatásaival még be az éjszakákban is gyötör? Az élet, mint súly sohasem nehezedett oly nagy általánosságban az emberre, mint ma. A könyhákban pedig nincs idealizmus. Úgy értem, hogy ahol a kenyérkérdés nem egy mozzanat, hanem életprogram, ott mondjunk le eszményi hódításokról. — Istenem! hány ember van, akiről azt mondják: sokat élt. Pedig, szegény, még egy pillanatot sem élt, hanem csak kenyeret keresett. De ezen, az egész életet lefoglaló kenyéren, nincs áldás. Ez nem a szent asztal kenyeré, ez nem ama kiimádkozott mindennapi, hanem a szerénytelenség, az élet szerénytelenségének kenyeré, amely kaláccsá szeretne finomulni.

Ilyen kenyérkeresők imádkoznak a mindennapiért, de ha megkapják, elszomorodnak: ők kalácsot vártak. Ezzel szemben látom Keresztelő Jánost, mint az élet szerénységének apostolát. Élete, ruhája, menüje egy nagy figyelmeztetés: vigyázzatok! ne hódítson az anyag a lélek felett! (Máté 6: 25.)

Ez a világ olyan, mint Krisztus pusztája:

tele az anyagiasság kísértéseivel. Utain dökög a becsület és koldus a tisztesség. A gyárak óriási lendítő kerekeitől az emberi történések legfinomabb hajszál-rugójáig a pénz a feszítő ereje mindennek. A pénz a maga ördögiesen zsenialis ezerformájában. Ez az undorító hatalom, amely elnyel szemérmet, szeretetet, alázatosságot, hivatali és női becsületet. De ha még csak a fórumokon garázdálkodnék! De pénzváltó asztalait becipeli a templomba. Szegény Krisztus! Ismét a régi környezet: árusok, pénzváltók és kúfárok. S ennél a gondolatnál megdöbbenek. Önmagamban elmélyedek. Sokszor a gyomrom korgása valóban a szívemig hat. Ilyenkor úgy hallom, mintha a Krisztus ostora suhogna felettem. Megérdemlem, hogy lecsapjon. Óh, Uram! mellettem emberek állanak, akik már Hozzád öszültek, de ajkukról ezt a vallomást hallom: Szolgállok, Krisztus, mert kenyeret adsz. Megdöbbenően ismerős gondolat: tedd, hogy a kövek kenyereké váljanak. Nekem ezt a vallomást kellene mondanom: Szolgállok, Krisztus, mert szeretlek és szeretlek, mert a kenyeremet is oda adnám! De mily gyengén állok; vezess ki a kísértések lehangoló pusztájából s küldj nekem angyalokat, hogy szolgáljanak nekem. A napszámos-lélek érzéseit égesd ki belőlem. Ne legyen arany, ezüst és pénz az övemben. (Máté 10: 9.) Óh! pedig minduntalan fülemben cseng. Felüti előttem vigyorgó arcát, ha gyülekezetednek prédikálok. Csábít, hogy ejtsem el a Te dicsőségedet és keressem a magam hiúságát. Érzem, tudom, hogy ez is pénz, bűnös tőke lenne, melyből gyümölcsöztetni akarom jövőmet és népszerűségemet. Küld el az Ézsaiás szeráfját az eleven szénnel s érintsd meg ajkamat s úgy küldj el engemet. (Ézsaiás 6. 6. és 8.)

Tieidet egymás után magadhoz hívod. Könnyes szemű hived keresnek fel, kezökben megcsörren a régi ellenség: a pénz. Jaj! nekem, ha fájdalmam, együttérzésem, szavaim melege

és mélye koronák szerint emelkednek. Nekem a Te Lázárt sirató lelkedből kell sokat átéreznem. *Igen, nekem minden halott: a jó Lázár és és nem vagyok a kíváncsi tolakodó, a kegyellen idegen, hanem a síró Mária és Mártha.* — Mennyire kell vigyáznom és imádkoznom, hogy gépezet ne legyek, mennyire kell szeretnem, nehogy a megfizetett temetési ló rangjára sülyedjek!

De az élet, a tülekedés, egyre koptat bennünket és félő, hogy hivatalnokok leszünk. Pedig nincsen hivatalunk, hanem csak hivatásunk. Hivatásunk pedig a só és világosság hivatása. (Máté 5:13., 14.). Órákra nem tördelhetem, mert a szél fú, ahová s amikor akar. (János 3:8.) Igaz, hogy élni kell az oltárról annak, aki itt szolgál, de az Úrnak asztala nem papi ebédlő-asztal, az Úr szolgálata nem díjlevél és az evangélium nem palástdíj. Első sorban állanak: amelyek fent vannak, a többiek csak hozzáadatok. (Máté 6:33.) Keresztelő János azokat keresi, amelyek fent vannak, ilyen lélek nem lesz soha béres vagy napszámos. Járkel, tesz és vesz a Krisztus szeretetéből, hogy ama találkozás pillanatában haszontalan szolgának nevezhesse magát. (Luk. 17:10.)

Makó.

Décezy Imre.

Tanári kongresszus.

A magyar középiskolák tanárai rövid pár év alatt immár másodszor vannak abban a kínos helyzetben, hogy saját és a magyar középiskola érdekeinek védelmére országos kongresszusra kell összegyűlniök.

A tanári foglalkozás kormány, egyház és társadalmi körök előtt meglehetősen félreértett és csak kevéssé méltányolt foglalkozás. A tanárok társadalmi pozíciója s munkájuk anyagi értékelése mindig vitás és rezedetlen volt. Munkájuk értékelésénél, társadalmi helyzetük megállapításánál mindig némi bizonytalanság, átmeneti jelleg és bizalmatlan, vagy épen lenéző tartózkodás jellemezte a magyar közfelfogást. Az volt-e ennek az oka, mert az ú. n. történelmi osztályok tagjai tanári pályára nem igen léptek, vagy a tanári munka megítéléséhez társadalmunkban hiányzott a kellő színvonal, amely miatt az aranyban le nem mérhető munka értékének megállapításához nincsen eléggé berendezkedve; avagy maga a tanárság is hibás némileg: bajos volna megállapítani. Valószínűleg mind három tényező ott szerepel e jelenség okai között.

Ennek az állapotnak volt egyik további következménye, vagy, ha úgy tetszik, szimptomája, hogy a tanári fizetéseket mindig utólagosan rendezték. Mikor már más hivatalnokok jogos igényeit a lehetőség határain belül kielégítette az állam, sőt fizetéseik

újabb rendezését a növekedő szükség és gazdasági viszonyok szinte avulttá is tették már, a tanároknak, mint mindig, más tisztviselőtársaik fizetési viszonyai után kellett ácsingózniaok. Mikor ezt végre megnyerték, a többi tisztviselői kategóriák számára már ismét újabb szükségletek megnyugtató rendezését készítették elő, amelyet a tanárok megint csak nagy huza-vona után tudtak elérni. És így tovább.

Még nehezebb volt a felekezeti tanárok helyzete. Itt a fedezet is hiányzott hozzá, sőt sok helyen olykor a jóakarát sem volt teljes. Az az összehasonlítás is mindkét félben kellemetlen érzéseket váltott ki, amely a mégis biztosan szerény javadalmazású felekezeti tanári és a sok helyt egészen nyomorúságos papi javadalmazás párhuzamba állításával történt meg. Hogy-hogy nem, de egészen oktalanul és egyházi érdekeinknek kimondhatatlan kárára, érdekellentéteket szült ez az állapot papok és tanárok között, amely számos esetben komoly, bár jogosulatlan ellenszenvvé fokozódott. Nincsen elég ellenségünk, hát egymásban is azt keresünk vele.

Szóval, hogy a tanárság égető szükségleteit és jogos igényeit kielégíttesse és sértő mellőztetése ellen védekezhessék, mindig kérnie és követelnie kellett. Szoritotta erre a nagy zsarnok, a szükség. Természetesen ez sem növelhette közkedveltséget és tekintélyét. Aki kér, mert a társadalomnak érdekeivel szemben mutatott érzéketlensége erre rákényszeríti, sohasem lehet kedves ember.

Hosszas küzdelem után végre sikerült a tanárságnak kivívnia, hogy az első folyamodású bírósággal egyenlő eshetőségű anyagi ellátását az állam biztosította és pedig fizetéskiegészítés alakjában a felekezeti tanárok számára is. Ezzel az eredménnyel a tanárság, tekintve a tanári pálya sajátos természetét, meg lehetett és meg is volt elégedve. Azt reméltük hát, hogy most vegre egészen zavartalanul élhet hivatásának. Ez nagyon is kívánatos lett volna, mert középiskoláink színvonala még nagyon is emelésre szorúl, de másfelől azért is fontos dolog, mert egyszerűbb hazai viszonyaink között jó részt a középiskolai tanárságra vár a tudományos kultura szolgálata is; tehát kettős súlyos feladatot végez. Am nem így történt. Mintha valami balvégzet arra kárhoznatná a magyar középiskolát, hogy sohasse élhessen nyugalomban és zavartalanul hivatásának.

A nyugdíjügy rendezése újból felkavarta a kedélyeket. Az új nyugdíjtörvény ugyanis az összes szolgálati ágakban egységesen rendezi a nyugalomban vonult tisztviselők javadalmát.

A törvénynek kétségtelenül vannak rendkívül humánus rendelkezései. Ennek jellemzésére s mintegy a törvény benyújtói iránt a hála kifejezésére is, lapunk olvasóinak figyelmét csak két dologra hívjuk fel. Nevezetesen arra, hogy jövőben a lakbér után is fognak nyugdíjilletéket kapni a tisztviselők, és az eddigi általános 40 évi szolgálati időt 35-re szálítja le a törvény. Mindkettő nagyon értékes újítás. Hiszen laknia a nyugdíjasnak is kell s épen magas életkorban nem lehet az igényeket annyira megszorítani, mint azt a lakbér eddigi teljes nélkülözése kikerülhetetlenné tette. A szolgálati idő leszállítása is nagyon méltányos, mert eddig a tisztviselők teljesen

elaggott állapotban érték el ezt az időt, amikor már igazán nem lehetett szó a nyugalmi évek „élvezéséről”. Másfelől a közszolgálatnak is hasznára válik, ha az elfáradt és kihasznál munkaeőket frissebb elemek cserélik fel. Csakhogy míg az összes többi tisztviselő minden áldozat nélkül jutnak az új nyugdíjtörvény előnyeire, addig a tanároktól ezért súlyos áldozatot követelnek. Tehát a tanárság itt is *kinos vergődés és külön áldozatok* útján jut hozzá ahhoz, amit más tisztviselő számára önként következőnek tekint az államra. Ugyanakkor, amikor minden más tisztviselőnek 5 évvel leszállítják a szolgálati idejét, ugyanakkor a tanárét ugyanannyival felemlik. Igaz, hogy így lesz egyforma a szolgálati idő. Csakhogy ez valóban nagyon laikus érvelés. Hiszen itt a tanároknak *nem a magánérdeke* kívánta volt meg a multban sem a rövidebb szolgálati időt.

Bár e magánérdeket is igazolja a méltányosság elve. — Ugyanis 1910-ig az utolsó 19 év statisztikai adatait mutatják, hogy azok, akik nyugdíjat egyáltalán megérik, átlagban 28 év 7 hó és 5 napi szolgálat után kénytelenek egészségi okokból kérni nyugdíjazásukat. Noha nagyobb számmal vannak olyanok is, kik testi-lelki erőik birtokában, jóval a 30 éven túl is szolgálnak. Viszont a szolgálat közben elhalt családostanók (és igazgatók) szintén átlagban, szolgálatuknak már 21-6 évében kidőlnek. A szerzett jogokra és más méltányos szempontokra hivatkozva is nagyon könnyű igazolni, hogy a tanári szolgálati idő felemlése nagyon súlyos és meg nem érdemelt sérelme a tanárok magánérdekeinek. Ezt azonban ezúttal nem kívánom tovább fejtegetni, mert könnyen elhomályosíthatná, háttérbe szoríthatná a kérdés tanügyi fontosságát.

Az iskolaügyi politika nem ok nélkül s nem pusztán szeszélyből találta ki a tanárok számára a 30 évi szolgálati időt s általában a kivételes intézkedést, úgyszólván Európaszerte. Erre annak a felismerése vezette rá már Mária Terézia korában is az iskola-politika irányítóit, hogy a tanítás a munkaerő teljes frissességét kívánja meg. Más szolgálati ágakban a hanyatló kor gyengeségeit lehet ellensúlyozni fokozott szorgalommal, a munkaidő szaporításával, a gyakorlat rutinjével és így tovább. Sőt lehet gondoskodni a munkanem könnyítéséről is. A középiskolai tanári munkában mindez teljes lehetetlenség. Ott a tanár a 35. évben ugyanazt a munkát végzi, amit az elsőben. Ott egy óra helyett, ha azt fáradó munkaeje kellően kihasználni nem tudta, nem tarthat kettőt a növendékekkel. A ráhatás elszalasztott alkalmait nem ránthatja elő kedve szerint újra. Ha valahol áll, úgy itt helye van a tanácsnak: minden órának leszakaszd virágát. Azért nemzedékek lelki frissességét öli meg, generációk gondolkozását teszi tunyává egy kifáradt, megrokkant munkaejű tanár. Igaz, hogy nyugdíjba lehet küldeni. De méltányos-e? És van-e biztos mértéke itt a munkaképességnek? A bíró munkáját felülbírálja a felelősségi bíróság és társai a tanácsban. Az iskolában egyedüli bíró csak az egyedül jelen lévő jóságos Isten. Azért nincs a közérdeknek nagyobb terhe s a közérdeknek többet ártó ellensége a rossz tanárnál! De épen azért, mert így van és másfelől, mert a tanári munka felülbírálása oly véghetetlenül nehéz, nem is lehet azt az

uniformizálás laikus szempontjainak alávetni. S hogy ez mégis megtörténhetett, hogy kiválóan tanügyi érdekeket az uniformitás pénzügyi szempontjainak rendelték alá, az sokszorosan jellemző a mi viszonyainkra. Ez csak is úgy történhetett meg, hogy nálunk a szakszerűséget követelő kérdésekben is dilettans laikusokat illeti a döntő szó, akiktől kívánni sem lehet kellő érzékenységet másnemű szakszempontok kellő mérlegeléséhez.

Azért, bár fájdalmasan esik kimondanom, ebben a kérdésben a pénzügyi és kultuskormány súlyos tévedést követett el. Nagyot ártott vele nemzeti köznevelésünknek s a magyar középiskolát retrográd fejlődésnek dobta áldozatául. Annyival sajnálatosabb ez, mert épen ellenkezőleg, kulturális értékeink rohamos gyarapítására és a magyar középiskola hatványozott fejlesztésére volna égetően szükségünk. Úgy látszik, akiknek ebben a kinos ügyben döntő szavuk volt, elfeledkeztek a nagy nemzetnevelők jelszaváról: akié az iskola, azé a jövő; amilyen az iskola, olyan a nemzet jövője. Avagy fáradt, kimerült és elkedvetlenedett munkásokkal is — úgy remélik — kielégítő eredményt érhetnek el. Elfelejtik, hogy ez nem az ismét félreértett és kedvetlenül fogadott tanároknak, hanem a magyar iskolának az ügye, a magyar nemzeti műveltségnek és a magyar suprematának a kérdése.

A képviselőházi tárgyalással, úgy látszik, a dolog egyelőre befejeződött. A tanárok, szomorú igazságuk keserű tudatában mégis összejönnek, hogy kongresszusokon még egyszer felemeljék óvásukat s figyelmeztessék a nemzetet a középiskola kikerülhetetlen hanyatlására.

Osztozunk fájdalmukban és aggodalmaikban. Adja Isten, hogy a közvélemény tegye azt mielőbb magáévá!

Mitrovics Gyula.

Elnöki megnyitó beszéd a bárándi lelkeszi-kör 1912 november 25-én Sárrétudvariban tartott értekezletén.

Tisztelt értekezlet!

Az idő sebes iramban száguldoz felettünk. Suhanó szárnyán súlyos terheket hord s ejteget le onnan gyöngye vállainkra. Nyomain sötét fellegek gomolyognak, mint megannyi gyászkiéret s omló könnyeikkel vegyítik lábaink porát, tompa, vigasztalan színekkel árnyékolják látóhatárunkat.

De, mint örök ideálokért küzdő harcosoknak, nekünk a terhek alatt leroskadnunk, a sötétlő látóhatáron szemünk fényének megtörni nem szabad, hanem jó reménységgel, tüdő bizalommal kell eltelve lennünk s a sötét felhőkre is oda kell festenünk azt a szép szivárványt, mely jobb jövővel, derültebb napokkal biztat, kecsegtet.

A terhek, amikre gondolok, részint anyagiak, részint szellemiek.

A közgazdasági válságos viszonyok hatása — ki tagadhatná — érezhető egyházi életünkben is. Hiszen egyházi életünknek is, világszerinti mozgató eleme a vagyon, a pénz. A mi egyházi életünk — sajnos! —

*

még mindig nem a vallásunkhoz szívós, törhetetlen ragaszkodás szülte áldozatkész önmegadóztatáson, hanem a kényszeradózás alapján áll. S hogy mit jelent ez azok előtt, akik egyházközségeink vezetésében évek, sőt évtizedek óta gyűjtjük tapasztalatainkat, nem kell bővebben fejtegetnem. Hiszen csak rá kell mutatnom arra, hogy napjainkban a megélhetési viszonyok mennyivel több anyagi erőt követelnek, mint csak egy évtizeddel ezelőtt! S ha terhesebb lett az egyes családok fentartása s ennek következtében küzdelmesebb a mindennapi élet, épp úgy terhesült az egyházközségeink létviszonya. S nem is szólva arról, hogy polgári községeink szintén a fejlődés törvényeinek kénytelenek hódolni s e hódolásuk újabb és újabb anyagi áldozatokat követel népüktől, mi, akik egyházközségeink életét szintén fejleszteni, a kor követelményeinek megfelelően előbbre vinni óhajtanánk, mennyire érezzük korlátozó, szárnyakat bénító hatását annak, hogy másnemű kötelezettségek súlyos teljesítése, elszívja egyházi életünk elől a tápláló anyagi források javarészét.

S e tekintetben még kötöttebbé teszi helyzetünket a jobb jövővei kecsegtető, de gyakorlati kivételében — sajnos! — annyi, de annyi reményeket, mondhatom: jogosult reményeket lehervasztó egyetemes központi segélyezés s tandíj-válság életbe léptetése.

Hisz eladdig, ha egyházi életünk szükségéi úgy kívánták, buzdító szavainkkal, a kényszerítő helyzetet feltáró, okos beszédeinkkel kivihettük ottantottan, hogy újabb %-os kivetésekre bírjuk vezető presbitériumainkat. De ma már, midőn általánosan tudva van, hogy rendes szükségleteinkre, a személyi adón kívül, törvény szerint 10%-nál többet kivetnünk nem szabad, az úgyszólván évről-évre fölbukkanó rendes- és rendkívüli szükségleteink fedezésére ám próbáljunk újabb és újabb %-ot egyházunk tagjaira kivetni, menten a legerősebb reakcióval találjuk szemben magunkat.

„Hogyan, hiszen az egyetemes adóalap is segít, az állam pénztára is segít tandíj kárpótlás címen, s mi a rendkívüli válságos gazdasági s életfentartási viszonyok között még újabb, még újabb terheket vállaljunk?! Nem és nem!...”

Persze, hogy mily belső, szoros kapcsolat van a két címen való segélyezés között és hogy mennyire nem provideáltak az azokat inauguráló s törvényesen szervező faktorok a folyton fejlődő életkörülményeire, azt ha megolyan Demosthenesek lennénk, sem volnánk képesek elfogadhatóan megmagyarázni népünknek, de nem még a komolyabban, tudatosabban gondolkozó vezető elemeinknek sem.

Anyagi helyzetünk kritikus voltát mind jobban belátja immár egyetemes egyházunk központi vezetősége is. Bár még mindig késik azzal, amit az ORLE sürgetésére már kilátásba helyezett, hogy t. i. közegyházunk szükségleteit újfent egybeírva, a megkívántató összeget az 1848. évi XX. t.-c. alapján kisürgesse: az általa ösmert adatok kényszerítő hatása alatt, tudjuk, hogy ismételten kérte az államtól az egyházi adó csökkentésére szükséges összeg fölemelését, s ennek tulajdonítható, hogy — mint a pénzügyminiszter közelebbi nyilatkozatából tudjuk, — e címen egyházunk segélyezésére, az 1913-iki

állami költségvetési előirányzatba 400 ezer korona vétetett föl.

Hogy ezzel szánálva lenne anyagi kóros állapotunk, kötve hiszem. S engemet különösen bánt az, hogy igaz magyar nemzeti egyház létünkre folyton arra vagyunk utalva, hogy az egymást felváltó államkormányhoz koldusként rimázkodjunk megélhetési föltételünkért. Szerintem nem szabad nyugodnunk, míg az 1848. évi XX. t.-c. alapján s nemzeti misszióknál fogva is bennünket megillető állami dotáció részünkre, soha semmi szín alatt nem érinthető alapítványi tőkében ki nem adatik. Nem, már csak azért is, mert rongyokra tépett autonomiánk foszlányait így tudnánk még egyszer úgy, ahogy összevarrogatni s egy esetleges, ki tudja, mily hamar bekövetkező kulturharcban sikerrel érvényesíteni.

Akkorra nekünk már el kellene jutnunk az anyagi situatio lehető legkedvezőbb szintjére. Különben a francia testvér-egyház sorvasztó küzdelme vár reánk.

De meg kellene szilárdulnunk szellemileg is. S erre nem juthatunk el más úton, mint azon, melyet Idvezítőnk jelölt meg: „vegyétek föl az én igámat... és úgy kövessetek engemet!” Ez iga fölvételére szinte kényszerítőleg unszol a mai idők karaktere is.

Hordoztuk mi az igát többé-kevésbé eddig is; hordoztuk a tűrő szegénység, hordoztuk a fájó meg nem értés, hordoztuk a kínzó bizalmatlanság, hordoztuk a sértő megvetés, hordoztuk a tövises gúny alakjában.

De míg ezek alatt görnyedve, úgyszólván csak az istenige hirdetésében kerestünk panaceát, be kell ismernünk, hogy egyházunkat, népünk zömét nem voltunk képesek úgy átítatni a krisztusi élő kereszténység szellemével, hogy a rohanó idő nyomán keletkező új eszmeáramlatok közepette, egy mindenképpen szilárdul megálló phalanxá tömörült volna.

Az ismeretközlés szinte rohamosan s határtalanul táguló mezején új eszmék, új gondolatok, új életirányok gyümölcstermő magvait fogadta népünk kebelébe; de e gyümölcsök legtöbbször nem egyházi, nem vallásos életünk javára érlelődnek; ellenkezőleg, rothasztólag, bomlasztólag hatottak s hatnak arra a viszonyra, mely népünket egyházunkhoz s vallásunkhoz fűzi.

A meglazult s hogy úgy szóljak, petyhüdt viszonynak az okát ország-világ egyedül bennünk, lelkészekben találja. Hogy a mótelyenyésztő bacillus felismerése helyes diagnózis eredménye-e, arról most ne szóljunk. Égy bizonyos, s ez az, hogy lelkészi statusunk is a kor gyermekeiből került ki. Minden gyermek olyan, aminővé anyja szüli. S ha a letűnt évtizedeknek minden egyébre volt gondja nálunk, csak arra nem, hogy intenzívebbé tegye a vallásos egyházi életet, szinte alig lehet azon csodálkozni, ha magok az Isten országának munkásai is megelégedtek azzal, hogy a régi ugarakon tallózgassanak, de új ugarakat ne tördeljenek s ne szántsanak föl.

Ha hibáztatnunk kell lelkészi statusunkat, csak abban hibáztathatjuk, hogy a gőz- és villamos korszak beköszöntével azonnal be nem látta, hogy ő sem baktathat tovább a régi módon csak úgy per pedes apostolorum, hanem szárnyakat kell öltetnie, hogy el ne maradjon a kor sebesen rohanó szekerétől. Szárnyakat, hogy ott lehessen népünk mellett annak

minden életviszonylatában s ne csak kenetes szóval biztassa: merre menjen, hanem hóna alá nyúlva, segítse át a süppedékes talajon előbbre és előbbre, a dús viránu mezősegre.

Szóval: lelkészi statusunk nem ismerte föl azonnal az idők jeleit, melyeknek méhében egy egészen új korszak szendergett.

Ma már — triviálisan szólva, — nyakig vagyunk az új korszakban. A profán tudomány, persze a maga módja szerint s a maga ábrázatára, szinte megújította fölöttünk az eget s új élettényezővel népesítette bé körülöttünk a földet. Az új életküzdelem társadalmi osztályokat részint átalakított, részint eltüntetett, részint újakat teremtett. Az egymás nyomába lépő új, meg új generációknak aspirációi, vágyai, törekvései folyvást elütőbbek lesznek a korábbiakétól. Szocializálódunk minden téren, az élet minden viszonylatában. A korábbi, szinte kasztszerű tagoltság helyett a társulási, egyesülési törekvés dominál. Erre ösztönzi, erre hajtja a lelkeket a gazdasági, a megélhetési viszonyok új formációja, az idő és pénz értékének újszerű mérlegelése, a munkaeerő s teljesítő képesség meghatározódott becslése, a lázas munkától fenmaradt idő luxusiozus kihasználása, a kényelmi szempontok homloktérbe állítása s valamennyi társadalmi osztálynak, habár felszines, látszatos művelődési hajlama, az ismeretszerzés vágya, a magasabb s szenszitivebb ösztönöknek kultiválása, a köznap életen túl érzékelt, sejtett mythikus dolgokba hatolni akarás.

Ez a korszak, mely minden téren olyannyira érezteti transformatív hatását, átalakító, szinte büvész erejű befolyását úgy a társadalmi tagozatokra, mint az egyedekre, kell, hogy újjászülje, hogy úgy mondjam regenerálja lelkészi statusunkat is. Nem az idők profán szellemében, hanem a profán idők profán szellemét ellensúlyozni képes élettevékenységre. Lelkészi statusunk ösztönző, hajtó ereje kell, hogy ma is a *Krisztus* legyen. Jézus Krisztus tegnap és ma és mindörökké ugyanaz: az életet áthatni, irányítani, boldogítani, idvezíteni képes Erő.

Ha lelkészi statusunk beakarja ma tölteni hivatását, Krisztus elöl, az Ő ereje elöl kitérnie nem lehet, nem szabad. Föl kell Őt magába szívnia, át kell Őt magában hasonlítani, úgy, hogy Ő járassa-kelesse, Ő hajtja, Ő ösztönözze folyvást, szóval Krisztus éltesse, mint Pál apostolt.

A Krisztus erejének éltetése kell, hogy észrevesse, belátassa lelkészi statusunkkal, hogy az életviszonyok labirintusában hol, mikor s miként kell tisztet végeznie, feladatot betöltenie, hivatást teljesítenie. Kell, hogy meglássa lelkészi statusunk: micsoda életszükséglet nyomja népünket a föld, a rög felé, micsoda nemesebb aspirációk hiánya teszi szükkeblüvé, mely eszmék átáramlástása emelheti magasabb szintjára gondolatait, szelidítheti erkölceseit, teheti idvesség után vágyódóvá lelkét.

Minderre hajtva lelkészi statusunk, bizonyos, hogy nem maradhat csupán a katedrai oktatás magaslatán, hanem alá kell onnan szállania, ott élni népünk között s szellemi munkában fáradoznia napról-napra.

Biz ez a korábbi sablonos lelkészi teendők végzéséhez képest aránytalanul több munkaterhet jelent.

De a krisztusi éltető erő elvégzi bennünk azt a csodát, hogy lépten-nyomon együtt érzünk népünkkel s ez az érzés érthetővé teszi előttünk Urunk nyilatkozatát: „Az én terhem könnyű, és az én igám gyönyörűsége”. S megérjük azt, hogy mi is lélek szerint elmondjuk Pál apostollal: Az én életem is nekem nem drága, csak hogy elvégezzem a reám néző munkát.

Ezt csak egy nagy, általános szellemi megújítás, egy nagy, dicsőséges revival valósíthatja meg. S talán-talán nincs is immár messze az idő, talán már itt is van, hogy ilyenemű megújításról beszélhetünk. Legalább a szerves kezdet legkezdetéről. S ezt egyéb külhatások mellett — azt hiszem, — az ORLE-nek s különösen az annak élén álló, páratlan buzgalmu, az idők jeleit éles szemmel felismerni tudó, Istenadta gyönyörű talentumait hiven, nemesen gyümölcsötletni fáradhatlanul törekvő püspök urunknak köszönhetjük.

Óh, mennyi gáncot, mennyi gyanúsítást, mennyi becsmélést, sárral dobálást el kell vala szenvednie az ORLE-nak s az azt megszervező püspökünknek! Mennyire zúgtak füleinkbe a kárörvendő próféták, hogy az ORLE belefúl az anyagi existenciáért folytatott meddő küzdelem posványába!

S ime, mikor végre-valahára per tot discrimina rerum a „világi kegyetlenektől” is patentirotott alapszabályokkal evezhetett ki a nyílt tengerre, most duzzad már csak igazán gyönyörűen vitorlája a neki való szelektől!...

A Kálvineum egy milliójának összegyűjtése folyamán ismét megtudták országszerte, hogy van egy izmos tehetségű, nemes kvalitásokban bővölködő magyar kálvinista papság.

A közelebről lefolyt budapesti kongresszus pedig annak adta fényes tanújelét, hogy lelkészi statusunk kész övig bele menni az új idők által már sürgősen követelt intenzivebb szellemi munka végzésébe.

A belmisszió Bethesda-tanát mozgásba hozta püspökünk gyémánt-lelke, arany szíve, és én hiszem, hogy annak a tónak a hulláma nem fog megszűnni addig, míg új erővel át nem hatotta lelkészi statusunkat s míg habjaiból diadalmas vitéz gyanánt ki nem száll lelkészi statusunk nagy szellemi reviválja.

Annál inkább remélem ezt, mert lelkészi statusunk anyagi existenciája is hova-tovább rendezettebbnek ígérkezik.

Ama pajzsos férfiú akkor kevésbé hívja már maga ellen csatára lelkészi statusunkat s vértés fegyverzetét jobban fordíthatja szentegyházunk s vallásunk új és még is régi ellenségei ellen. S az ilyenképpen folytatott életharchban egyházközségeink számára is új erőforrások fakadhatnak a megnyert nemes szívekben, az áldozatos buzgóságra fölnevelt háládatos, egyházunkért, vallásunkért, Isten dicsőségéért élni-halni kész lelkekben.

A jelen idők még sok tekintetben borús, sötét fellegein átesillámló ez a reménység festi elem a szebb, jobb jövő szines szívárványát. Amely vajha soha el ne halaványulna, de sötét folyvást áthatóbb színeivel gyúlasztaná öröme kebelünket!

F. Varga Lajos,
köri lelkész.

Az egyházi törvény II-ik törvény-czikkéhez.

A bárándi református lelkészi-kör Sárrétudvariban tartott 1912 november 25-iki értekezlete elé.

Egyházi törvényünk II-ik törvénycikke, tanulmányozás céljából nekem osztatván ki, vonatkozó észrevételeimet, javaslataimat az alábbiakban terjesztem a nt. lelkészköri értekezlet elé.

Törvényünk lelkészválasztásra tartozó részét a legközelebbi 30 éves múlt teljesen át- és felforgatta, a változtatgatás viszontagságainak minden elképzelhető szenvedési vagy sérelmi fokozatán keresztül vezette, útját egész kálváriajárássá téve.

Kezdte a jelölés, folytatta a minősítés, majd jött a szabad választás s ez van színen ma is. Mindegyiknek meg volt a maga átka és áldása. De hogy ez utóbbi, a maga nagy liberális muszával több veszedelmet és átkot hozott, a lelkészi pályára készülő ifjabb nemzedék ambíciójának letörésére vezetett s ugyanakkor a nemes verseny sorompóját: *Quid valeant humeri?* lezárta: az kétségtelen. E helyett a fiatal erők energiája inkább a választási tülekedések eredményessé tételére s a jezsuita morál: „A cél szentesíti az eszközöket” elv integritásának szolgálatára köti le magát, arra szorítkozik, tevékenységét erre tartogatja és mint a mai papválasztási példák megdöbbenő élénkséggel igazolják, elég hatással és sikerrel.

Baj, hogy a szertelenségbe esapó nagy liberális musnak, — mellev a lelkészválasztási kérdés összefügg, vagy amellyel szokás azt újabban kezelni, — még ma nem lehet hadat izenni; a régi mesgvéknek behúzásával életjogot nyert új irány — nevezhetjük szabadosságnak, álliberális musnak — a következetesség kérlelhetlen parancsára tovább menni kényszerít. Talán a levegőben van, vagy a régi határokat a salamoni intés dacára megbolygató, sőt felforgató modern eszmék sodra, az idő, a kor nyughatatlan iránya hozza magával, hogy: hajrá, tovább! Jöjjön még nagyobb szabadság! Más szavakkal: még beljebb a betegség folyamatában, hogy a műtő-késre megérlelődven, azt az idején való operáció kövesse s biztosabb legyen a gyógyulás! Ugy látszik, hogy a gyülekezetek legszentebb joga: a papválasztás még nem elég szabad, még nem eléggé vásári portéka, kótyavetve tárgya: ki ad többet érte? Le kell alacsonyodnia egészen, hogy a tömeg, a köz is átlássa, észre vegye mindenki a nagy szabadság kárát, kijózanodjék, kívánczozzék vissza a régi alaphoz, vissza az egyházhoz, vissza a Krisztushoz. — Csak a választási eljárásról 10 évenként lenyesegetett nemes hajtások helyett kell a mai kornak is tetszetős új ágakat nevelni, hogy az egész lelkészválasztási rendszer gyökeres megújítása minél előbb valóra váljék.

Ahol tréfásan, hol komolyan vaskalaposnak nevezett régi rendszer, mert az irányítás gveplőit még kezében tartotta, bizonyára hatalmasabb kapcsol tudott teremteni a hívek és egyház között, a jogok és kötelességek harmóniáját inkább fentartotta, mint a mai, törvény által biztosított, a szélsőségek iránt különös hajlammal viseltető szabad rendszer, amely mellett a lelkészválasztási mozgalmak régi tisztessége is igen sokszor a sinylődő sorsára jut.

Bizony letértünk arról az útról, *amelyen ékesen és jó renddel történhetnek mindenek.* Lejtőre jutottunk, de még egy esésre, egy új választási törvényre van szükség, hogy öntudatra jusson a világ. Bár ne lenne késő az ébredés?!...

Jót nem tudok mondani s ajánlani sem. Idő kell hozzá, míg a mai választási rendszer lejárja magát, hogy aztán egyetemes érdek, közszükség legyen a 10 éves metamorphosis-ciklusok és próbák alatt bevált módszerek segítségével fölépülő új választási rendszer után való vágyakozás. Tehát a mi — nézetem szerint — ma a következtelenség vádjá, ódiómának vállalása nélkül lehetetlen, majd megjön magától.

A mai lelkészválasztási rendszer a múltból egy szeget sem hozott át a jelenbe, ezért annyira széteső, nagy levegőt befoglaló, zabolátlan, szabad, túlliberalis. Meg vagyok róla győződve, hogy ha valamit kölesön kérünk a múltból, akkor is *meg fogunk tudni állani a szabadságban és nem kötelezzük meg magunkat a szolgálatnak igájával!*

Kényszerhelyzetben levőknek látom magunkat, tehát erre tekintettel s a remélt végső jó kibontakozásért kérem, hogy javaslatomat mérlegelni és méltatni méltóztassanak. Nem veszem hosszasan igénybe türelmüket becses.

Az egész II-ik törvénycikk a maga 83. §-ával általánosságban kell, szükséges; a liberalizmus szülte, tehát liberális. Megfelekedni látszik azonban kitűzött céljáról, midőn a paphallgatás mikéntjére tartozó 19. és 20. §-nál békókat rak a pályázó jelöltekre s eitiltja őket a választó egyházban, vagy annak közelében megjelenhetéstől. Szabadabb lesz a vásár, — igaz, — de mégis valahogy szebb, jobb külső szerep jutna úgy a választandó, mint a választó gyülekezetnek, ha ez a tilalomfa az új törvényből kimarad és vele a kihágások, kijátszások, újabb vétkezések egy igen jelentős oka okvetlenül elesik. Lehet azért ezt az újabb szabadság-levelet biztosító kapcsolatokkal is ellátni, pl. hogy az illető pályázók a gyülekezet vagy presbiterium hívására, az általa kilűzött időben és csak vasárnap délelőtt és délután az istentisztelet keretében tarthatják próbaszónoklataikat. Elő lehet és kell irni, meddig maradhatnak azután az egyházközségben, vagy hogy a gyülekezetben újból megjelenésük a választás lefolytatásáig, a választásból kizáratást vonja maga után.

Ugyancsak a liberális musnak szükségképi folyamánya, hogy az elfogadott állomáson 1 (egy) eszteni-deig ottszolgálás kötelezettsége alól (38. §.) a megválasztott egyén a jövőben fölszabadíttassék, de meg lehetne jegyezni, hogy ez esetben, pl. a költöztetési költség teljes egészében, az 1 évnél korábban távozó lelkészt terheli. Kérdezem: úgy a gyülekezet, mint az illetőre nézve nem jobb-e, ha megválnak egymástól azok, kiknek az egybekötöttség kölesönösen teher? Avagy a másfelé tekintető ember végezheti-e dolgait teljes hűséggel az olyan egyházközségben, amelyet — hogy úgy mondjam, — az ő jobb anvagi helyzetének és másilyen holdogulásának kerékkötőjéül kell tekintenie és hozzá: törvényes alapon? Exemplum docet!... Mintha a gyülekezetek nyugalma érdekében már ennek az ezután hozandó törvénynek anticipálását is láttuk volna?...

E két főfontosságú kérdés szerint igazodnának a törvénynek kapcsolatos §-ai, amelyekre való kiterjeszkedés azonban ilyen nagyon előkészítő foglalkozásnál cél egyáltalán nem lehet.

Mindenesetre kívánatos ezeken kívül, hogy a törvényből a kivételek, átmeneti idők, a „lehetőleg” jelzésű *textus terminusok* kiküszöböltessenek, általában olyan legyen az új törvényalkotás, hogy a magyarázgatásokra, törvényelszintelenítésre kiválóan alkalmas „szabályrendeletek”-re minél kevesebb szükség legyen. — Én tárgykörömhöz tartozólag, csupán a segédlelkész-elhelyezés (70. §.), régi gyámintézetek és beruházásokra vonatkozó (39. §.) szabályrendeleteket tartom jogosultaknak.

A missziói lelkészeknél (55. §.) szükséges, az esperes által készítendő minősítési táblázatát, ajánlási sorrendjét a pályázóknak, minden többi lelkészre is ki szeretném terjeszteni. Milyen megbecsülhetetlen útmutató, vezérfáklya lenne ez a választó gyülekezet sokfelé tapogatódzásának tanácstalan sötétjében?... de viszont az egységesítés jogcímén tiltakoznom kell az 58. §. b) pontban jelzett kivétel ellen, mely a „jeles” és „jó” képesítésű lelkész-atyafiakat a missziói állásra a többinél hívatottabbnak tartja. Hasonlóképpen el kell ejteni az 59. §. azon gondolatát, mely a missziói lelkésznek nyugdíj igényét az egyetemes nyugdíjüggyel kapcsolatban méltányosan akarja szabályoztatni. Minden különbségtétel visszautasítandó! „*Mi mindnyájan egy testnek, a Jézus Krisztus testének tagjai vagyunk és mint a test tagjának, úgy nekünk is mindnyájunknak meg van a maga feladata és kötelessége!*”

A katonai, letartóztatási, javító-intézeti stb. lelkészek — a kinevezésnél fentartott püspöki meghallgatáson kívül — több más szállal volnának az egyház testéhez fűzendők. (60. §.)

A segéd- és helyettes lelkészek elhelyezésének mind az öt egyházkerületben (70. §.) egyöntetűen rendezését olyan kérdésnek tartom, ami elől elzárkózni, valamint attól, hogy a legkisebb segédlelkészi fizetés, teljes ellátáson kívül, 500 korona legyen, 1600 koronás lelkészi fizetésminimum mellett sem lehet. (72. §.)

Végül — mert a §-ok nyomán itt következik — a *kegyeleti időre* (75., 76. §.) kimondott, teljes fizetéssel értendő $\frac{1}{2}$ (fél) éven, annak jelzésén kívül, minden más körülírást zavarónak és szükségtelennek tartok. A féléven túli kárpótlást, a lelkészözvegyek és árvákra nézve, az illető gyámintézet belkörü dolgának vélem fennhagyandónak. Mindenesetre pedig a divatját multa „*egyházi év*”-nek labirintusait a „*polgári év*”-nek minden téren, — a földfizetéseknel is — életbeléptetésével, annak biztosan vezető Ariadne-fonalával gondolnám megnyugvást keltően járhatóvá tenni; vagyis az *egyházi évet*: a bérért szolgáló *eselédek, szegődményeseknek ezt a kopott határjelzőjét kivonnám a használatból, a kegyeletnek adván át múzeumi elraktározás és megőrzés végett.* Olyformán értem pedig az egyszerű és senkit nem károsító megosztást, hogy a kegyeleti félév végső napjáig az azon polgári évben levett, vagy leveendő, bárki által vetett, akár őszi, akár tavaszi termés értéke a napokra is kiszámítható arányban jusson az özvegynek, esetleg árváknak, a többi pedig az utódlélekésznek.

Ez persze csak kiindulás lenne, amelyből a méltányossági tekintetek bevonásával — nézetem szerint, — teljesen reális alapon nyugvó új épület emelhető. Föl lehet venni pl. négy 4-ed évet, ugyanilyen skálába sorozva a polgári év szerint számított földfizetést, tehát $\frac{1}{4}$, $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{4}{4}$ -ed részesedéssel. Jogosult lenne az őszi mag megtérítésének kombinációja is.

Egyébként megvallom, nehéz a kérdés, de minden figyelmet oda koncentrálva, hosszabb gondolkodás, tanulmányozás után állítani merem, hogy a mindkét félre megnyugtató s nemcsak a matematika mérlegével mért igazságot meg lehet találni, a helyes útra jutni nem lehetetlen. Persze a kérdés részletezése csak a szükséges elvi döntés után nyeri meg aktualitását, így nem szaporítom vele a szót. — Még egyet, ami a II-ik t.-c.-hez tartozik!

A 77. §-ban érintett „Egyházfentartási-alap” szervezését, — mert a jövő bizonytalan nagyon, — minden feltétel nélkül, minden egyháznak kötelességévé tennem s annak évi fokozott mérvű gyarapítására a legszigorúbb utasítást adnám.

Javaslatom tehát, hogy összegezzek, a lelkész-hallgatás és egy évi szolgálati kötelezettség vonatkozó §-ainak a nagyjából körvonalozott megváltoztatására, az átmeneti idők, kivételes rendelkezések teljes kiküszöbölésére, a szabályrendeleteket szükségtelenné tevő törvényalkotásra, a missziói és katonai lelkészeknél előadott megjegyzések, a kegyeleti időnek megállapítása, az egyházi év helyett a polgári évnek behozatalára s az „Egyházfentartási-alap”-nak mindenütt és azonnal szervezésére irányul.

Szerep.

Nagy Márton,
református lelkész.

A bárándi lelkészi-kör értekezlete.

A bárándi lelkészi-kör november 25-én, Sárrétudvariban értekezletet tartott, melynek főtárgya a zsinati előmunkálatokra vonatkozó javaslat megállapítása volt. S éppen arra tekintettel ismertetjük itt röviden az értekezlet lefolyását.

A bárándi lelkészen, Szabó József barátunkon kívül, külső egyik kedves leányának súlyos betegsége tartott otthon, jelen volt a kör valamennyi tagja.

Az értekezletet F. Varga Lajos elnök megnyitván, beszámolt a lelkészi-kör által folyó év március hó 7-én Biharnagybajomban tartott Kálvineum-estély lefolyásáról és jövedelméről. Eszerint az estély mind erkölcsileg, mind anyagilag szépen sikerült. Jövedelem volt: I. Bevétel: 459 korona 76 fillér. II. Kiadás: 109 korona 76 fillér. S így a Kálvineum javára 350 korona jutott.

A zsinati tárgyak megbeszélése az elnök által előre fölkért előadók javaslata alapján történt.

Így az I-ső törvénycikkre vonatkozó észrevételeket Ballay Aladár dancsházai lelkész terjesztette elő. Ennek alapján javasolja lelkészi-kör, hogy:

A 10. §. szerint mondassék ki hogy a nagyobb egyházak kötelesek külön egyházközségekké szervezkedni s a szavazatok joga — tekintettel az ilyen egyházak közép- és felső iskoláira — megfelelően szabályozandó;

a 22. §-ban kiemelendő, hogy egyházközségi képviselői közgyűlés mindenütt feltétlenül szervezendő;

a 27. §-ban viszont az, hogy a tanító-presbiter 3 évre választassék, de egyúttal póttanító-presbiter is;

a 33. §. úgy módosíttassék, hogy ha valamelyik presbiter gondnokká választatik, ne veszítse el presbiterségét gondnoksága leteltével, mert különben egyháza hű szolgálatáért bűnhődik;

a 35. §. szerint a választási időnek egyhúzában, délután 4 óráig kell tartani a most fenálló rendelkezés folytán; kis egyházakban ez sok; mondassék ki, hogy a választási idő tartamát a presbitérium a helyi körülmények figyelembe vételével határozza meg.

Az 51. §-ba beigtatandó, hogy egyházmegyei ügyész és pénztárnok, ha egyébként nem alkotó tagja a közgyűlésnek, tanácskozási joggal bír.

A 62. §. végső bekezdésében foglalt rendelkezés szigorúan fentartandó.

A 106. §-ban szabatosan kimondandó, hogy „a református egyház tagja, ha illetékes egyházközségén kívül, más egyházközségben, illetőleg községekben is rendesen és állandóan viseli a teljes egyházi terheket, azok mindenikében az egyháztagokat illető jogokat is gyakorolhatja“.

A 114. §. a) pontjában kimondandó, hogy a lelkési javadalom lakáson, kerten és egyházkerületileg megállapított stólán kívül 2400 korona alapfizetés s 5 ízben 400—400 korona korpótlék.

A 138. §. b) pontja úgy módosítandó, hogy a 2-ik lelkési vizsga után azonnal felszentelendők az ifjú Timótheusok.

A II-ik törvénycikkre vonatkozólag Nagy Márton szerepi lelkész volt az előadó. Véleményét részletesebben kidolgozva olvasta föl, melynek megvitatása után következőkben állapotott meg az értekezlet:

A 19. §. úgy módosíttassék, hogy a pályázók közül a presbitérium által meghívottak a választók egyházközségben megjelenhetnek, rendes istenistületen szolgálhatnak. A megjelenési nap esperesi hivatal által tűzendő ki.

Az 58. §. b) pontja törlendő, mert mindenképpől rátermettség kívántatik a missziói lelkészségben.

Az 59. §. egészen törlendő, mert nincs rá szükség.

A 70. §. szerint megkívánt szabályrendelet mind az öt egyházkerületben teljesen egy legyen.

A 72. §-ban a segédlelkési javadalom teljes ellátáson kívül 500 koronában mondassék ki.

A III. és IV. törvénycikk előadója Kozma Zsigmond biharnagybajomi lelkész volt. Általános áttekintést nyújtó előadása után abban állapotott meg értekezlet, hogy:

A 2. §-ban mondassék ki, hogy az egyházi adó kizárólag készpénzben vettessék ki.

A 6. §-ból „a költségvetést megelőző év zárszámadása“ törlendő. Viszont a 13. §. b) pontja egészen kihagyandó.

A 14. § 2-ik bekezdése így módosíttassék: „Az így megállapított segélyösszeg 10 (tíz) éven belül csak abban az esetben módosítható, ha az egyházközségnek rendes kiadásai, az alapszámitás alkalmával felvett normál költségvetés tételeit újabb kényszerítő körülmények hatása folytán felülmúlják“.

A IV. t.-cikkre nézve értekezlet változtatást nem óhajtl.

Az V-ik törvénycikk előadója Vértessy Mór bihartordai lelkész volt s véleményére kimondta értekezlet, hogy e törvénycikkben módosítandó részletet nem talál.

A VI-dik törvénycikk előadója Bod Ferenc bakszegi lelkész volt. S ajánlatára kimondta értekezlet, hogy:

A 6. §. törlendő egészen; iskolai külön alapot alkotni nem szükséges, sőt veszedelmes, mert az állam könnyű szerrel konfiskálhatja; hanem egyházfentartási alap létesítendő és gyarapítandó mindenütt nagy odaadással és pedig tekintettel arra, hogy az iskola is fentartandó legyen — idők változtával — ebből, mert hiszen az iskolák „mindenestől az egyház testéhez tartoznak“. (T. T. c. 3. §.)

A 7. §. ettől kezdve: „Ugyanez gondoskodik“ végig kihagyandó.

Különben pedig értekezlet szerint az a 14-ik t.-c. összes §-aiban az államtörvény rendelkezéseivel összhangba hozandók.

A VII. t.-cikkkel nem oly régen foglalkozott részletesebben egyházmegyénk, a módosított „Szabályrendelet“ tárgyalása alkalmából, azért most értekezlet nem is foglalkozik vele.

Ezek után a Stóla ügyet vitatta meg értekezlet, s javasolja, hogy: a keresztelési stóla maradjon 1 korona; az esketési legyen templomban 6, háznál 10 korona. Temetési stóla: kántoré énekszónál 2 korona, lelkési szolgálattal egybekötöttnél 4 kor. Lelkési stóla imával 6 korona, orationál 8 kor., predikációsnál 12 korona. Háznál mindez kétszeres legyen. A keresztelési, de különösen az esketési stólát óhajtaná értekezlet megváltoztatni, de tekintettel a tekintetbe veendőkre, nehezen látja keresztül vihetőnek.

Az anyakönyvi kiadványok révén szenvedett csonkulást államiag pótlandónak kívánja. A katonai ügyben kiadandó családi értesítőbe bejegyzendő minden egyes adat után 1 korona, más családi értesítőbe bevezetendőkért 2 koronát kíván megállapítani jövőre, mert hova-tovább ilyértesítő már az állami anyakönyvesek által állíttatnak ki.

Tárgysorozat rendjén szó volt a reformáció 400-os méltó megünneplésének előkészítéséről. De ebben a tárgyban kezdeményezőleg csak a felsőbb hatóság léphetvén föl, bevérandónak látja azt.

Majd elhatározta értekezlet, hogy megkeresi az összes egyházmegyei lelkészeket aziránt, hogy tavaszi egyházmegyei közgyűlésünk alkalmával lelkési karunk — kedves emlékezésnek okáért — fényképben örökíttesse meg magát.

Végül elnökké F. Varga Lajos nagyrabéi s jegyzővé Ballay Aladár dancsházai lelkész az újabb három éves ciklusra egyhangulag megválasztatott s a zöld asztalnál beveződött értekezlet folytatódott a fehér asztalnál, hol Szabó Imre lelkész házigazdánk s kedves élet párja magyaros szívessége mellett az oly korán beköszöntött alkonyodásig időztünk.

Következő köri értekezletünk, ha az Ur akarandja és élünk, Szerepen lesz.

Kolléga.

Templomszentelés Szatmárhegyen.

A szatmárhegyi buzgó kálvinisták, kegyes pátrónusok segítségével átalakították s teljesen megújították templomukat, tornyukat. Isten áldása volt a munkán s az áldozatkészségen. Ezért az áldásért akartak — mint Szatmár vidékén mondani szokták — a *hegyiek* hálát adni az egek urának. A hálaadás ünnepére meghívták püspökünket is, aki a kitűzött napon, november 24-én meg is jelent az öt várva-váró gyülekezet körében. Kíséretében voltak Debreczenből Márk Endre egyházkerületi ügyész, udvari tanácsos, Hajdu Zsigmond püspöki titkár és Rózsa Sándor egyházkerületi pénztárnok. A Szatmárról reggeli hét órakor induló helyi vasuton indulókhöz csatlakoztak Széll György, a nagybányai egyházmegye esperese. Selmeczy József egyházmegyei gondnok, Vajay Károly Szatmár város polgármestere, dr. Kovács István szatmári lelkész és többen még mások is, főként az egyházmegyei lelkészi-kar köréből. A szatmárhegyi leszálló állomáson Szatmárhegy díszruhába öltözött kapitánya fogadta üdvözlő szónoklattal a püspököt. Az állomásról hosszú kocsisor szállította az érkezteket az elibök siető intelligens közönséggel együtt a paróchiára. Itt *Makay Elek* helybeli lelkész várta az érkezőket, izléssel öltözködött leánykoszorú élén s üdvözölte az időt, fáradságot nem sajnáló püspököt forró szívből származó szavakkal, melyekre a püspök meghatottan válaszolt. A falusi leánykák díszes virágcsokrának átvétele s a hozzájuk intézett főpásztori atyai meleg szavak elhangzása után csakhamar a vendégszerető lelkészi család asztalához telepedtünk le, hol gazdag villásreggelizés után, miözben Makay Elek kedves barátunk neje kifogyhatatlan volt a magyaros kínáltságban, kipihentük néhány percnyre az út fáradságait. Csakhamar megszólaltak a hegyen épült község legmagasabb pontján elhelyezett díszes torony harangjai s bevonultunk a nemes izléssel renovált templom boltozatai alá. Veres Lajos szatmári énekező művészi orgonajátéka és énekezetése mellett felzendült a 74-ik dicséret első, majd 2-ik verse s az ünnepi köntösbe öltözködött közönség egy szívvel és szájjal énekelt: „Im bejöttünk nagy örömmel“... Mi is, kik nagy örömmel veszünk mindnyájan részt egy-egy gyülekezet templomszentelési ünnepén, megannyi jelével találkozván itt az épülésnek, a hit erősödésének, nagy örömmel tettünk el az átalakított, új díszbe öltöztetett, új orgonával felszerelt tágas templom belsőjének láttára. Alkalmas helyen felállított, izléssel dekorált szószék, invencióval elhelyezett csinos papiszék, hatásos díszítésű orgonakarzat, kellemes zengésű-búgású orgona, melyet nagy költséggel egyik nemes keblű, vallásos lelkületi pártfogó készíttetett, modern aszfalt-burkolat, csinos festésű ülőszékek, kellemes benyomást gyakoroltak reánk. A fennálló és a gyülekezeti ének elhangzása után püspök urunk jelent meg a szószéken s mondott gyönyörű felszentelési imát ennek megfelelő gyönyörű hangon. Ott érezte magát mindenki az egek zsámolyánál, hova a fenséges ima szárnyai emelték a buzgóságtól eltelt lelkeket. Ezután Soltész Elemér, a nagybányai egyház aranyhajó lelkésze lépett a szószékre s a 84-ik zsoltár eme szavaira építve: „jobb egy nap a

te tornácidban, hogy sem mint ezer nap másutt“, mindnyájunk figyelmét kiérdemlő és lekötő egyházi beszédet tartott. Soltész Elemér tolla olvasóink előtt nem ismeretlen s ha nála a toll erejével az ő kedvesen ömlő előadása egyesül: önkéntelenül be kell ismernünk, hogy úgy a nyelv művészies s mégis egyszerű kezelésében mint az előadás közvetlen természetességében olyan erő rejlik, mely lebilincseli a hallgatót s mindenkorra biztosítja a népes templomlátogatást. Az egyházi beszéd végeztével Szabó József aranyosmedgyesi lelkész tartott keresztes beszédet s keresztelt meg öt újdonszülöttet. Majd Papolczy Zoltán apai lelkész megindító helyi vonatkozású s édesbús visszaemlékezésekkel fűszerezett úrvacsoraosztási beszéde következett. Az úrvacsorát ő és Bogdán Lajos pettyéni lelkész osztotta ki, az utóbbi imdákozott mély érzéssel a kiosztás után. Végül Makay Elek olvasta fel nemcsak a templomújítás, de az egyház történetét is. Érdekes adatokat hallottunk ebből a felolvasásból, melyeket csupán azért nem érintünk itt, mert a Makay Elek lelkészbarátunk ígéretére számítva, az érdekes történetet lapunkban alkalmunk lesz közölni.

A templomi ünnepély végeztével több rendbeli tisztelgő küldöttség jelent meg püspök urunk előtt, így a nagybányai egyházmegye részéről az esperessel élükön kilenc lelkész, a helybeli gör. katolikus lelkész több küldöttségi taggal, az erdődi leányegyház képviselője; szónokunk lelkes beszéde, mely reményt keltett az iránt, hogy az erdődi leányegyház rövid időn belül újra önvaegyházzá igyekszik alakulni, igen kellemes hatást keltett. Tüntetően lelkes volt a presbiterium élén tisztelgő Makay Elek beszéde, mely püspök urunk figyelmét is szembetűnően megragadta. Az izraeliták is siettek leróni a tisztelet adóját püspök urunk előtt, ki valamennyi üdvözlőre találóan válaszolt s tette lelkessé a hangulatot. Délután fél két órakor vette kezdetét az egyház tágas tanácstermében a közebéd, melyen közel százan vettek részt. Bár az utak járhatatlansága nagy akadályára volt a vidéki közönség megjelenésének: mégis olyan meleg volt vármegyeszerte az érdeklődés, hogy a vidék értelmisége, a járási tisztviselőség, különösen az erdődi leányegyház gazdagon volt képviselve. Lelekes felköszöntőkben éppen nem volt hiány s általános tapasztalatunk, hogy a vidék szónoki erőiben feltűnően gazdag. Egyik egyháztags felszólalása, aki egyszerű iparos férfiú, mindnyájunkat meglepett; természetes, következetes s tartalmas dikciójában hatalmas öserő jelentkezett. Az ebéd körül a felszolgálás pontossága s az ételfogások kifogástalan magyaros előállítását semmi kívánni valót nem hagyott fenn s azért méltó elismerés illeti úgy általában a rendezőseget, mint az annak élén fáradhatlanul működő lelkésznet és férjét.

Estve egyházi célra jövedelmező táncmulatság volt, amelyen azonban püspök urunk ezer ágú reá várakozó munkája miatt már nem vehetett részt, hanem kíséretével együtt visszautazott az esti vónattal Debreczenbe.

R.

Egyházkerületi közgyűlés.

(Folytatás.)

A Jakó Mihályné-féle hagyomány második alapító levelének kiállítására volt utasítva a koll. gazdasági tanács. Miután ebből a forrásból csak egy alapítvány illetve a főiskolát: a 2-ik alapítólevél kiállítása tárgytalanná lett.

A tápintézeti díjaknak az eddigi rendszer megváltoztatásával havonként való beszédését az egyházkerület nem engedélyezte.

A kollégiumi pénztár ellen a kincstár végrehajtást vezetett az Ökrösné-féle hagyatékából kifolyólag a kollégiumot terhelő aequivalens adóért. Ügyészi tanácsra a pénztári hivatal a követelést a kényszerűség halása alatt kifizette s jelentést tett róla a koll. gazdasági tanácsnak. Az eljárással szemben az ig. tanács javaslata alapján kiemeli a közgyűlés, hogy u' alványozás nélkül nem lett volna szabad fizetni, jövőre a tanácselnöktől kell hasonló esetben engedélyt kérni a kifizetésre. (S ha a tanácselnök nem volna idehaza? ... A licitáció pedig megtartatnék? ... A merev formához s a betűhöz való ragaszkodásból mindig több baj származott, mint a lényeg szem előtt tartásából.)

A Szilágyi Mihály-intézetnek az új helyiségbe történt kihelyezéséről, nevelő alkalmazásáról stb. szóló jelentés tudomásul vétetett s egyszerűen engedély adatott arra is, hogy egész díj behozatása mellett növendékek legyenek elhelyezhetőek a rendes intézeti növendékek számán felül is. Egyidejűleg az intézeti orvos honoráriumára 200 koronára emeltetett.

A legációból hozott adományokkal való elszámolást húsz tanuló ifjúnál többen elmulasztották. Az akadémiai igazgatónak utasítást adott a közgyűlés, hogy az ide vonatkozó iskolai törvények pontos megírásával elejét vegye a mulasztásnak.

Tudomásul vétetett a néh. Kovács Zsigmond adományából került tiszai ingatlan eladási szerződése.

A Thót Ferenc és neje Pollágh Luiza-féle hagyomány felhasználására vonatkozó határozat a korábbi idevonatkozó határozat szemelött tartásával úgy módosított, hogy a különböző célú alapítvány vagyoni ereje csak a fennálló terhek kifizetése után fordítható az alapítólevélben megjelölt speciális célok szolgálatára.

A kegyes alapítók sírjának gondozására vonatkozó határozat, melynek fogva a sírhelyek rendben tartására megfelelő összeg vétetett föl a költségvetésbe, megerősítést nyert.

A püspöki irodai szolga nyugdíj ügyében hozott határozat elvileg elfogadással találkozott, az intézkedés effektuálása azonban arra az időre maradt, amikor számszerűen indokoltan meg lesz közelebbről állapítva az intézmény részére ezen a címen fizetendő egyházkerületi hozzájárulás összege.

A gazdasági tanács a fűvészkerti szolga részére 1912. évre 100 K egyszersmindenkori segélyt, azontúl visszamenőleg 5 évenként 5 ízben ismétlődő 40 K korpótléket engedélyezett. Ezt a közgyűlés helybenhagyta.

Az új theologiai tanterv 2500 költség emelkedéssel járó intézkedését jóváhagyva, a fedezet felől leendő intézkedésre a közgyűlés a gazdasági tanács-tól vár javaslatot.

A hatodik theologiai tanszék javadalmának terhet a gr. Degenfeld Imre tanszéki alap elbírván, egyéb alaptól való hozzájárulást a közgyűlés nem engedélyez.

A még felülvizsgálatra be nem nyújtott kölcsönkötelezvények bemutatására vonatkozólag hozott határozatok fentartásával a jelentéstétel benyújtása megsürgöttetett.

A tanuló ifjúsági egyletek vagyona kezelésére vonatkozóan a gazdasági tanács határozat, hogy a nem ifjúsági egyleti célokat szolgáló vagyoni erő megfelelő cím alatt a főiskolai pénztár kezelésének keretében vonattassék be, helybenhagyást nyert. Nem fogadta el azonban a közgyűlés azt a felfogást, melynél fogva az egyes ifjúsági egyletek pénzkezelési belkörü szabályzatának fennhagyása mellett a betéti könyvek az egyfemmé való alakulás átmeneti helyzetére való tekintetből ideiglenesen továbbra is a főiskolai pénztárban őriztessenek letétképen. Utasította azért a gazdasági tanácsot, hogy az ifjúsági pénz kezelése kérdésében a tavaszi közgyűlés elé teljesen kidolgozott szabályzatot terjesszen föl.

A kolozsvári Rhodoy-féle hagyatékából főiskolánkat illető fejedelmi hagyományról szóló jelentést a közgyűlés helyeslőleg vette tudomásul, határozatával s elismeréssel emlékeztetve meg a kegyes alapító tényéről.

Az Ármós Bálint-alapítványhoz tartozó alapítvány egyik ingatlan bérítője panaszolja, hogy a tanyaépületeket javíthatatlan rozoga-állapotban vette át, annál fogva azokat ki nem javíthatja. Új építkezést kér. A gazdasági tanács építkezésre vonatkozó határozata jóváhagyást nyert.

A vámospércsi átalakítási ajánlatnak 2200 K tökéveltséggel való megváltása engedélyeztetett.

Dr. Pap Károly és Fiók Károly böles. akadémiai tanárok javadalmának rendezése megerősítést nyert.

A kollégiumi tisztviselők fizetése rendszerében nem lévén alkalmazásban a fokozati előléptetés, lakbéröknek a tényleges viszonyok által indokolt rendezését úgy kívánta keresztül vinni a koll. gazdasági tanács, hogy a törzsfizetéshez a korpótlék is egyéb pótlékokkal együtt hozzászámíttatván, annak $\frac{1}{4}$ részében állapíttassék meg a lakbérilletmény. A közgyűlés azonban, hogy minden félreérthetés ki legyen zárva, úgy szabályozta a kérdést, hogy a tisztviselők minden korpótlék jogosultsággal 5 évenként 75—75 korona lakbéremelkedésben részesüljenek. Végeredmény tekintetében a költségvetésbe már felvett tételek végösszegén a principium sem változtatván, az érdekeltek csak hálára vannak kötelezve a közgyűlés böles intézkedése által, mely ekként égető szükségén kívánt könnyíteni.

A kollégiumi gazdasági tanács az ügyészi és orvosi állásokra is ki akarja terjeszteni a főiskolai tisztviselők nyugdíjintézetének áldásait. A közgyűlés elvileg magáéva teszi az idevonatkozó határozatot: azonban az egyházkerületi pénztár részéről fizetendő fentartói járulékok kérdésében részletes számszerű kimutatást vár a tavaszi közgyűlés idejére.

Tudomásul vette a közgyűlés, hogy a tanszéki alapok alapítóinak kimutatása a költségvetés mellékletében megjelent. Kikerülte azonban a rendelkezés kezdeményezésekor a közfigyelmet, hogy a kollégiumnak nemcsak tanszéki, hanem közszükségleti, sőt fápintézeti és énekkari alapítványai is vannak, amelyeknek alapítványi összegei ma már épen úgy összeöntve, név nélkül kezeltetnek, mint akár a tanszéki alapítók alapítványai. Ha tehát a körültekintő figyelem szükségesnek tartotta a tanszéki alapítók névsorát kimutatásban feltüntetni: ugyanezen körültekintő, sőt hálás figyelemre méltán igényt tarthatnak a többi alapítványok kegyes alapítói is. Reméljük és várjuk, hogy az utókor hálája ezek irányában is meg fog nyilatkozni s jövőre a többi célokat szolgáló alapítók névsora is ki lesz mutatva a költségvetésben, akiknek ma már nem névszerint alapítványszerűleg, hanem egybeöntve kezeltetik az adománya.

Heykál Ede főkertész korábbi szolgálata révén egy uradalomtól 400 K nyugdíjat élvezett. Miután az utóbbi időben azt tőle részben már elvonták, sőt jövőre valószínűleg egészben is elvonják, nyugdíjba bocsátása rendjén ezért folyamodott, hogy nyugdíjba beszámítható fizetése nem 800, hanem 1200 koronában állapíttassék meg. A gazdasági tanács javaslata alapján a kérelemnek a közgyűlés helyet adott.

A koll. gazdasági tanács 200-200 koronás pályadíj folyósítását hozta javaslatba a jogi tanulmányozás serkentésére. Az igazgatótanács 200-200 koronában javasolja a pályadíjak megállapítását, mit a közgyűlés elfogadott.

A költségvetés tárgyalása rendjén megerősítette az egyházkerületi közgyűlés azt az intézkedést, mellynél fogva Vilmányi István pénztári segédülést javadalma 450 koronával, Oláh Gábor könyvtári kezelőtiszté 400 koronával emeltetett.

Megkeresi egyházkerületünk ismételten (azt se tudjuk, hogy immár hányadik ízben) a debreceni presbiteriumot, hogy a két akadémiai tanári javadalomhoz a kezelése alatt álló alapítványból járó hozzájárulási összeget évjáradékképpen tegye át a kollégiumi pénztárhoz, hogy az érdekelt tanárok ne legyenek mindannyiszor kétfelé is jární javadalmuk kiszolgáltatásáért. Konstatálja, hogy a nemes várostól várt 5000 koronás intermátusi évjáradék hibásan az első csoport bevételei közé van beiktatva, kiadásra pedig sehoh sincs előirányozva. A tétel innen kiemelendő s újabban nyitandó csoport keretébe illesztendő. Ezzel aztán az I. csoport fedezeti többlete egyszerre 5000 koronát apadt, egyéb apadásokon kívül. A Révész Bálint-alap jövedelme is kiveendő az I. csoport köréből s a XII. csoportban tőkésítendő. Rontotta még a költségvetés mérlegét, hogy több tanár fizetési fokozatba történt előlépése folytán 2400 K újabb szükséglet állott elő, melyről a költségvetési munkálat nem provideált. A különböző változások folytán az I. csoport fölöslege 18,992 K 74 fillérről 11,098 K 70 fillérré zsugorodik össze. Erre nehezedik még aztán a mintegy 7000 koronában engedélyezett fölöslegű családi-pótlék terhe. A X-ik csoport (egyetemi alapok) előirányzatában (ez a csoport még addig soha se küzdött se költségvetésé-

ben, se számadásában deficittel) 6200 K 42 f hiány jelentkezik. Részben való fedezésére a közgyűlés az egyházkerületi pénztár XXI-ik csoportjának fedezeti többletét jelöli ki, kikötve, hogy ha a X. csoport ereje engedi, a kisegítést megtéríti a XXI. csoportnak. Az énekkari pénztár (XI. cs.) előirányzatában mutatkozó 929 K 57 fillér olyan módon lesz el-tüntetendő, hogy tanszéki célra csak ennyi lesz fordítható, amennyit a csoport jövedelme megbir. Ezzel ugyan az első pénztári csoport jövedelme apad, ami még alább szállítja az ügy is kevés összegű többletet.

Ideje volna annak, hogy valamint a 80-as évek derekán az énekkari tanszéki-alap hangversenyek tartásával megteremtett: úgy a még hiányzó 15-16 ezer korona tőke is beszereztessek. Csak akarni kell, a siker meglesz.

KÜLÖNFÉLÉK.

Békekövet.

— A „Protestantenblatt“-ból. —

A háború Törökországban azok között a formák között folyik, amelyek Európa többi részében — hála Istennek — kiveszték, vagy legalább is kivételek lettek. Csak később lesz teljes mértékben nyilvánvaló a remél. Ezeket az ember emberének harcokat nemcsak élkeserűdéssel folytatják, hanem válogatott kegyetlenséggel is. Az uniformisok, fegyveres és civil ellenség között éppen nincs különbség. Mikor valamely területet meghódítottak, megkezdődik a hajtóvadászat a népre. Aki halott, nem kel fel többé. Ahol az ellenség kipusztult, oda az elhagyott és elpusztított vidékre be tudnak vonulni a nép bajtársai. Az egyes öldöklésekben a veszteségek nagysága csak a múlt legborzasztóbb harcaival hasonlítható össze: az é-korból Cannaeval, a nagy orosz hadjáratból pedig Gorodínóval. És az elkéseregés még nő, mihelyt az időnkénti győzelemtől megittasodtak, vagy váratlan ellenállásra találtak. Középkori harcok. Mint ahogy 600 évvel ezelőtt félelmes mézszárlás közepette fészkelődtek meg a törökök Európában, ugyanazon módon üzik ki őket innét. Mintha semmisen változott volna! Ha ezt szemünkkel kellene látnunk, megértenénk Luther mondását a „török gyilkosság“-ról. Nem, ilyen háború nem volt sem 1834-ben, sem 1836-ban, sem 1870-71-ben, dacára néhány jelenetnek, mely most is iszonyattal tölt el. Mikor végződik ez? Nem mondja erre az Úr Isten: „eddig és ne tovább?“

Békekövet ekkor jön. Mindenesetre palmaággal kezében és nem fényes ábrázattal. Sötét szárnyakkal, mint az itélet öldöklő angyala, suhogtatja kezében a megsemmisítő kardot. Semmi kétség: a kolera ott van a segédeivel: a tifusszal és vérhassal. Bizonyára nem túlzás, amit a naponkénti megbetegedésekről írnak. Előbb talán érthető okoból ezt kevésre becsülték. Ahol ezek a járványok uralkodnak és ebben az őszi-téli időben, viharban, folytonos esőzésben összefognak, ott többé rendezett hadviselés nem lehet. A ma megállapított terv holnap már nem vihető ki. A láthatatlan öldöklő angyaltól való féle-

Egyházkerületi közgyűlés.

(Folytatás.)

A Jákó Mihályné-féle hagyomány második alapító levelének kiállítására volt utasítva a koll. gazdasági tanács. Miután ebből a forrásból csak egy alapítvány illette a főiskolát: a 2-ik alapítólevelével kiállítására tárgytalanná lett.

A tápintézeti díjaknak az eddigi rendszer megváltoztatásával havonként való beszedését az egyházkerület nem engedélyezte.

A kollégiumi pénztár ellen a kincstár végrehajtást vezetett az Ökrösné-féle hagyatékából kifolyólag a kollégiumot terhelő aequivalens adóért. Ügyészi tanácsra a pénztári hivatal a követelést a kényszerűség halása miatt kifizette s jelentést tett róla a koll. gazdasági tanácsnak. Az eljárással szemben az ig. tanács javaslata alapján kiemeli a közgyűlés, hogy utalványozás nélkül nem lett volna szabad fizetni. Jövőre a tanácselnöktől kell hasonló esetben engedélyt kérni a kifizetésre. (S ha a tanácselnök nem volna idehaza?... A licitáció pedig megtartatnék?... A merev formához s a betűhöz való ragaszkodásból mindig több baj származott, mint a lényeg szem előtt tartásából.)

A Szilágyi Mihály-intézetnek az új helyiségbe történt költöztetéséről, nevelő alkalmazásáról stb. szóló jelentés tudomásul vétetett s egyszersmind engedély adatott arra is, hogy egész díj befizetése mellett a tanácselnökök legyenek elnökök a rendes intézeti növendékek számán felül is. Egyidejűleg az intézeti orvos honoráriuma 200 koronára emeltetett.

A legációból hozott adományokkal való elszámolást húsz tanuló ifjúnál többen elmulasztották. Az akadémiai igazgatónak utasítást adott a közgyűlés, hogy az ide vonatkozó iskolai törvények pontos megtartásával elejét vegye a mulasztásnak.

Tudomásul vétetett a néh. Kovács Zsigmond adományából került tiszai ingatlan eladási szerződése.

A Thót Ferenc és neje Pollágh Luiza-féle hagyomány felhasználására vonatkozó határozat a korábbi idevonaatkozó határozat szemelött tartásával úgy módosított, hogy a különböző célú alapítvány vagyoni ereje csak a fennálló terhek kifizetése után fordítható az alapítólevelben megjelölt speciális célok szolgálatára.

A kegyes alapítók sírjának gondozására vonatkozó határozat, melynélfogva a sírhelyek rendben tartására megfelelő összeg vétetett föl a költségvetésbe, megerősítést nyert.

A püspöki irodai szolga nyugdíj ügyében hozott határozat elvileg elfogadással találkozott, az intézkedés effektuálása azonban arra az időre maradt, amikor számszerűen indokoltan meg lesz közelebről állapítva az intézmény részére ezen a címen fizetendő egyházkerületi hozzájárulás összege.

A gazdasági tanács a fűvészkerti szolga részére 1912. évre 100 K egyszersmindenkori segélyt, azon túl visszamenőleg 5 évenként 5 ízben ismétlődő 40 K korpótlékol engedélyezett. Ezt a közgyűlés helybenhagyta.

Az új theologiai tanterv 2500 költség emelkedéssel járó intézkedését jóváhagyva, a fedezet felől leendő intézkedésre a közgyűlés a gazdasági tanácstól vár javaslatot.

A hatodik theologiai tanszék javadalmának terhet a gr. Degenfeld Imre tanszéki alap elbírván, egyéb alaptól való hozzájárulást a közgyűlés nem engedélyez.

A még felülvizsgálatra be nem nyújtott kölesönkötelezvények bemutatására vonatkozólag hozott határozatok fenntartásával a jelentéstételei benyújtása megsürgöttetett.

A tanuló ifjúsági egyletek vagyona kezelésére vonatkozóan a gazdasági tanács határozat, hogy a nem ifjúsági egyleti célokat szolgáló vagyoni erő megfelelő cím alatt a főiskolai pénztár kezelésének keretében vonattassék be, helybenhagyást nyert. Nem fogadta el azonban a közgyűlés azt a felfogást, melynél fogva az egyes ifjúsági egyletek pénzkezelési belkörü szabályzatának fennhagyása mellett a betéti könyvek az egyetemre való alakulás átmeneti helyzetére való tekintetből ideiglenesen továbbra is a főiskolai pénztárban őriztessenek lefektépen. Utasította azért a gazdasági tanácsot, hogy az ifjúsági pénz kezelése kérdésében a tavaszi közgyűlés elé teljesen kidolgozott szabályzatot terjesszen föl.

A kolozsvári Rhedey-féle hagyatékából főiskolai tanszék illetékes fejedelmi hagyományról szóló jelentést a közgyűlés helyesléleg vette tudomásul, halas köszönettel s elismeréssel emlékeztetve meg a kegyes alapító ténnyéről.

Az Ármós Bálint-alapítványhoz tartozó alapítvány egyik ingatlan bérlője panaszolja, hogy a tanyaépületeket javíthatatlan rozoga-állapotban vette át, annál fogva azokat ki nem javíthatja. Új építkezést kér. A gazdasági tanács építkezésre vonatkozó határozata jóváhagyást nyert.

A vámospécsi átalakítási ajánlatnak 2200 K tökevátszággal való megváltása engedélyezettetett.

Dr. Pap Károly és Fiók Károly böles. akadémiai tanácsok javadalmának rendezése megerősítést nyert.

A kollégiumi tisztviselők fizetése rendszerében nem lévén alkalmazásban a fokozati előléptetés, lakbéröknek a tényleges viszonyok által indokolt rendezését úgy kívánta keresztül vinni a koll. gazdasági tanács, hogy a törzsfizetéshez a korpótlék is egyéb pótlékokkal együtt hozzászámítván, annak 1/4 részében állapíttassék meg a lakbérilletmény. A közgyűlés azonban, hogy minden félreérthetőség ki legyen zárva, úgy szabályozta a kérdést, hogy a tisztviselők minden korpótlék jogosultsággal 5 évenként 75—75 korona lakbéremelkedésben részesüljenek. Végeredmény tekintetében a költségvetésbe már felvett tételek végösszegén a principium sem változtatván, az érdekeltek csak hálára vannak kötelezve a közgyűlés böles intézkedése által, melyekként égető szükségén kívánt könnyíteni.

A kollégiumi gazdasági tanács az ügyészi és orvosi állásokra is ki akarja terjeszteni a főiskolai tisztviselők nyugdíjintézetének áldásait. A közgyűlés elvileg magáévá teszi az idevonaatkozó határozatot: azonban az egyházkerületi pénztár részéről fizetendő fenntartói járulékok kérdésében részletes számszerű kimutatást vár a tavaszi közgyűlés idejére.

Tudomásul vette a közgyűlés, hogy a tanszéki alapok alapítóinak kimutatása a költségvetés mellékletében megjelent. Kikerülte azonban a rendelkezés kezdeményezésekor a közfigyelmet, hogy a kollégiumnak nemcsak tanszéki, hanem közszükségleti, sőt fápintézeti és énekkari alapítványai is vannak, amelyeknek alapítványi összegei ma már épen úgy összeöntve, név nélkül kezelteknek, mint akár a tanszéki alapítók alapítványai. Ha tehát a körülfekintő figyelem szükségesnek tartotta a tanszéki alapítók névsorát kimutatásban felüntetni: ugyanezen körülfekintő, sőt hálás figyelemre méltán igényt tarthatnak a többi alapítványok kegyes alapítói is. Reméljük és várjuk, hogy az utókor hálája ezek irányában is meg fog nyilatkozni s jövőre a többi célokat szolgáló alapítók névsora is ki lesz mutatva a költségvetésben, akiknek ma már nem névszerint alapítványszerűleg, hanem egybeöntve kezeljük az adományait.

Heykál Ede főkertész korábbi szolgálata révén egy uradalomtól 400 K nyugdíjat élvezett. Mivel az utóbbi időben azt tőle részben már elvonták, sőt jövőre valószínűleg egészben is elvonják, nyugdíjba bocsátása rendjén ezért folyamodott, hogy nyugdíjba beszámítható fizetése nem 800, hanem 1200 koronában állapíttassék meg. A gazdasági tanács javaslata alapján a kérelemnek a közgyűlés helyet adott.

A koll. gazdasági tanács 200—200 koronás pályadíj folyósítását hozta javaslatba a jogi tanácsmányozás serkentésére. A gazdasági tanács 200—200 koronában javasolja a pályadíjak megállapítását, mit a közgyűlés elfogadott.

A költségvetés tárgyalása rendjén megerősítette az egyházkerületi közgyűlés azt az intézkedést, melynél fogva Vilmányi István pénztári segédtsízt javadalma 450 koronával, Oláh Gábor könyvtári kezelőtiszté 400 koronával emeltetett.

Megkeresi egyházkerületünk ismételtén (azt se tudjuk, hogy immár hanyadik ízben) a debreceni presbiteriumot, hogy a két akadémiai tanári javadalomhoz a kezelése alatt álló alapítványból járó hozzájárulási összeget évjáradékképpen tegye át a kollégiumi pénztárhoz, hogy az érdekelt tanárok ne legyenek mindannyiszor kétfelé is jární javadalmuk kiszolgáltatásáért. Konstatálja, hogy a nemes várostól várt 5000 koronás intermátusi évjáradék hibásan az első csoport bevételei közé van beiktatva, kiadásra pedig sehíol sincs előirányozva. A tétel innen kiemelendő s újabbán nyitandó csoport keretébe illesztendő. Ezzel aztán az I. csoport fedezeti többlete egyszerre 5000 koronát adt, egyéb apadásokon kívül. A Révész Bálint-alap jövedelme is kiveendő az I. csoport köréből s a XII. csoportban tőkésítendő. Rontotta még a költségvetés mérlegét, hogy több tanár fizetési fokozatba történt előlépése folytán 2400 K újabb szükséglet állott elő, melyről a költségvetési munkálat nem provideált. A különböző változások folytán az I. csoport fölöslege 18 992 K 74 fillérről 11,098 K 70 fillérré zsugorodik össze. Erre nehezedik még aztán a mintegy 7000 koronában engedélyezett félösszegű családi-pótlék terhe. A X-ik csoport (egyetemi alapok) előirányzatában (ez a csoport még addig soha se küzdött se költségvetésé-

ben, se számarolásában deficitte) 6200 K 42 f hiány jelentkezik. Bészben való fedezésére a közgyűlés az egyházkerületi pénztár XXI-ik csoportjának fedezeti többletét jelöli ki, kiköztetvén, hogy ha a X. csoport ereje engedi, a kiegészítést megtéríti a XXI. csoportnak. Az énekkari pénztár (XI. cs.) előirányzatában mutatkozó 929 K 57 fillér olyan módon lesz elűntetendő, hogy tanszéki célra csak ennyi lesz fordítható, amennyit a csoport jövedelme megbir. Ezzel ugyan az első pénztári csoport jövedelme apad, de még alább szállítja az úgy is kevés összegű többletet.

Ideje volna annak, hogy valamint a 80-as évek derekán az énekkari tanszéki-alap hangversenyek tartásával megteremtett: úgy a még hiányzó 15-16 ezer korona tőke is beszereztessek. Csak akarni kell, a siker meglesz.

KÜLÖNFÉLÉK.

Békekövet.

— A „Protestantenblatt“-ból. —

A háború Törökországban azok között a formák között folyik, amelyek Európa többi részében — hála Istennek — kivesztek, vagy legalább is kivételek lettek. Csak később lesz teljes mértékben nyilvánvaló a rémület. Ezeket az ember emberelleni harcokat nemcsak ékesrepedéssel folytatják, hanem varagolou kegyetlenséggel is. Az uniformis jogveseres és civil ellenség között éppen nincs különbség. Mikor valamely terület meghódítottak, megkezdődik a hajtóvadászat a népre. Aki halott, nem kel fel többé. Ahol az ellenség kipusztult, oda az elhagyott és elpusztított vidékre be tudnak vonulni a nép bajtársai. Az egyes öldöklésekben a veszteségek nagysága csak a múlt legborzasztóbb harcaival qasonlítható össze; az ó-korból Cannaeval, a nagy orosz hadjáratból pedig Gorodínóval. És az elkese-redés még nő, mihelyt az időnkénti győzelemtől megittasodtak, vagy váratlan ellenállásra találtak. Középkori harcok. Mint ahogy 600 évvel ezelőtt félelmes mészárlás közepette fészkelődtek meg a törökök Európában, ugyanazon módon úzik ki őket innét. Mintha semmisen változott volna! Ha ezt szemünkkel kellene látnunk, megértenénk Luther mondását a „török gyilkosság“-ról. Nem, ilyen háború nem volt sem 1834-ben, sem 1836-ban, sem 1870—71-ben, dacára néhány jelenetnek, mely most is iszonyattal tölt el. Mikor végződik ez? Nem mondja erre az Úr Isten: „eddig és ne tovább?“

Békekövet ekkor jön. Mindenesetre palmaággal kezében és nem fényes ábrázattal. Sötét szányakkal, mint az itélet öldöklő angyala, suhogtatja kezében a megsemmisítő kardot. Semmi kétség: a kolera ott van a segédeivel: a tifusszal és vérhassal. Bizonyára nem túlzás, amit a naponkénti megbetegedésekről írnak. Előbb talán érthető okoból ezt kevésre becsülték. Ahol ezek a járványok uralkodnak és ebben az őszi-téli időben, viharban, folytonos esőzésben összefognak, ott többé rendezett hadviselés nem lehet. A ma megállapított terv holnap már nem vihető ki. A láthatatlan öldöklő angyaltól való féle-

lem, aki éjszaka a táborba hirtelen beront, százszer nagyobb, mint az ellenségtől való remegés. És éppen ezek a művelődésileg alacsony fokozatú népek, akiknek fantáziája minden járványt megszemélyesít és az Istennel közvetlen összeköttetésbe hoz, amaz ijesztő veszedelemmel szemben legkisebb ellenállást fognak tanúsítani. Az egészségügyi, orvosi rendszabályokat nem értik meg egyáltalában. A babona vezeti a hadsereget, nem az ész. A nagy ijedelem mindenkit elfog és minden tetterőt megsemmisít.

És ezt a nagy ijedelmet nevezzük békekövetnek. Látszólag rosszul választott elnevezés. De a történet nem törődik a mi kategóriáinkkal. Neki külön szótára van. Sőt külön módja is, hogy háborút, vagy békét szerezzen. A félelem és ijedelem nála a béke követi, vagy legalább eszközök a békére.

Gondoljuk bele magunkat államkormányzóink gondolkodásába és gondjaiba. Egészen jól tudjuk, hogy ily járványok háborús időkben nem tartóztathatók fel. Ha úton van a kolera, akkor jön a hólyagos pestis is. Az ilyen csapások halomra döntenek minden haditervet. Normális időkben valamit elrendezhet és kiszámíthat a vezérkar, de a fenti faktorok minden számítását tönkre tesznek.

Ezért hát ők ott a Balkánon békére fognak törekedni. Az egyik úgy, mint a másik. A balkán-szövetség talán még inkább, mint a törökök, mert már nincs tartalékos katonája. De az európai államok is alaposan meg fogják gondolni, mielőtt megsörrentenék kardjaikat. Hadihajók, ágyúk, hadseregek ellen védekezhetnek, a lappangó ellenségek ellen azonban nem. És ha a vezérkarok már azt hiszik, hogy hadjáratí terveik ki vannak dolgozva és minden jól el van rendezve, ekkor közéjük lép valaki és ezt kérdezi: „Számításba vettétek-e azt a nagy faktort, amely mindezt halomra döntheti?”

Ama járványok tehát, ha egyszer keleti rejtekükből felkerekedtek, a békének követi, kezesség a béke érdekében és intő a haditervek számára. És a mai ember az életen csügg. A népekben meg van a vágy élni. Azért mi nyugodalmas telet remélünk s ennél többet remélni egyáltalában nem tudunk.

Fordította: **Kosdy János.**

Hivatalos.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

7318 — 1912. szám. Nagytiszteletű Esperes Ur! Az 1913. év február havának első felében vallásnárképesítő vizsgálatot tartunk, ha jelentkezők lesznek. Kérem nagytiszteletű Esperes urat, hogy egyházmegyéje területén ezen körülményre, főleg a fiatalabb lelkész és segédlelkész atyafiak figyelmét felhívni méltóztassék. A jelentkezés 1913. évi február hó 1-ig történhetik. Az érdeklődőknek, ha kéri, hivatalom megküldi a nyomtatásban megjelent: „Tájékoztató a református középiskolai vallásnárképesítő vizsgálat tárgyában” című füzetet. — Atyafiságos szeretettel vagyok Debrecen, 1912. évi november hó 27-én.

*

7242 — 1912. szám. Nagytiszteletű Esperes Ur! Tiszántúli református egyházkerületünk közgyűlésének 536 — 1912. számú határozata alapján felkérem nagytiszteletű Esperes urat, hogy a nagyváradi

református tanítónőképző-intézet részéről a tanárképviseelő választását egyházmegyéjében elrendelni és az összegyűjtött szavazatokat hivatalomhoz 1913. évi február hó 1-ső napjáig beküldeni méltóztassék. Atyafiságos szeretettel vagyok Debrecen, 1912. évi november hó 26-án.

*

7496 — 1912. szám. A folyó évi decemberi I. és II. lelkészképesítő pótló- és javítóvizsgálatok december hó 17-én délelőtt 9 órakor tartatnak debreceni főiskolánk kistanástermében. Midőn ezen vizsgálatok vezetésére Nagytiszteletű urat meghívom és becses megjelenését kérem.

atyafiságos szeretettel vagyok
Debrecen, 1912. évi december hó 3-án.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Az olvasókhöz. Bizalommal kérjük lapunk olvasóit, a nagytiszteletű lelkész és gondnok urakat, hogy a hátralékos előfizetési pénzeket és hirdetési díjakat posta fordultával beküldeni méltóztassanak. Itt az év vége és mi eddig a lapnyomatás költségeire egy fillért sem fizethetünk. Rendkívüli helyzet ez, mely sokáig fel nem tartható. A lapban mi tehetségünk szerint vitézkedünk és a védfalakon hűséggel őrt állunk. Azt sem mondhatjuk, hogy sikertelenül, hiszen napról-napra többen sereglenek az írók közül is, az olvasók közül is hozzánk. Csak a pontos fizetést illetőleg van baj s ime éppen ezért keressük meg azokat, akiket illet, hogy a hátralékokat mielőbb beküldeni szíveskedjenek. *A Debreceni Protestáns Lap kiadóhivatala.*

Jézusita háború. A német birodalom területén a világhatalmas jézusiták ki lévén tiltva, csak szerény magán egyének gyanánt szerepelhetnek és mint szerzetrend, semmi köztevékenységet nem végezhetnek. Bajorország klerikális miniszteriuma azonban úgy magyarázta a kitiltási törvényt, hogy abba a jézusiták minden közszereplése (nyilvános misézés, prédikálás, körmenetek vezetése) is belefért. A birodalmi tanács csak a csendes misézést és a tudományos felolvasásokat engedte meg (azt azonban nyitva hagyta, hogy az utóbbiakat a templomban is-e?). A német néppárt, a centrum, e miatt megtámadta a birodalmi kancellárt, aki talpraesetten felelt és konstatálta, hogy a birodalomban 40 millió protestáns a közbékére nézve veszélyesnek tartja a jézusitákat. Azoknak tartjuk őket mi is és a vallásellenes irányzatok előbbretöréséért is őket tesszük felelősökké.

Hadikincs. Ilyen háborús időkben sok szó esik arról is, ami nincs: *a hadi kincs.* Legalább valami félhivatalosnak látszó közlemény (a Hantos Eleméré), körülbelül ide lyukad ki, midőn azt bizonyítja, hogy a hadi kincs *a)* az állami költségvetés feleslege; *b)* az Osztrák-Magyar bank aránya; *c)* az évi rendes költségvetés tetelei. Szépen néznénk ki, ha így állana a dolog. Hiszen felesleg már évek óta alig mutatkozik. A bank pénze a részvényeseké. A költségvetésben felvett tételek pedig rendeltetésőkre fordítandók. Vagy talán az is elképzelhető volna, hogy p. o. az egyházi és iskolai pénzek, teszem fel a kongrua-segély, más célra fordítottassanak? Megnyugtató vá-

laszt kérek. Beküldetett. — *Felelet*: Elképzelhetőnek elképzelhető, de nem lehetséges és nem szükséges. A rendezett állan nak óriási segély-forrásaik vannak. A bank arany fedezete is állami eredetű. Az állam másképpen is segíthet magán. De ne hollywoodassuk ezt a dolgot és ne fessük falra az ördögöt. (Szerk.)

Debreceni tanítók Kálvineuma. Már régen lezajlottak a debreceni Kálvineumi ünnepségek, a leszámolás is megtörtént és még mindig Kálvineumot ünneplünk. A múlt hóban a P. Nagy Zoltán-féle zeneakadémia tanárai rendeztek hangversenyt a nagy cél javára, most pedig december 5-ikén a debreceni református tanítók. Szép programmal, a Bika dísztermében, nagy közönség előtt folyt le a jól sikerült ünnepély, bizonyosságul annak, hogy a debreceni közönség szívébe vette az árvák ügyét és kész annak érdekében ismételt áldozatra is. De dícsérnünk kell a tanítókat is. Nem maradtak el ők sem és filléroket ők is a perselybe vetették.

Adorján. Valamikor I. Károly király és a Csák Máté idejében nagy urak voltak a Kópások és Adorjánok. Az előbbieket a Berettyó, az utóbbiak a Tur vize mellett székelvén. A nagy urak régen elmúltak, de az Adorjánok őshelye ma is meg van, régi templom körül maroknyi kis, de lelkes magyarságával. Ez az egyház választotta meg most papjával a néhai Papp József helyére, *Demjén István* nagykirályi segédlelkészt. Demjén István jó iskolában nőtt fel; a nagykirályi missziói egyházban jó erőnek bizonyult, most önálló őrhelyre hivatik. Szeretettel köszöntjük.

A szatmármegyei Lorántffy Zsuzsánna-egyesület a napokban töltötte be a b. e. Biky Károly halálával megüresedett elnöki székét, nagy lelkesedéssel választva meg Mátray Lajos főgimnáziumi tanárt. Mátray eddig alelnöke, régebben titkára és pénztárosa volt az egyesületnek s most 12 évi lelkes és buzgó munkásságát honorálta a kör ezzel a kitüntetett bizalommal. A jelenlegi tisztikar ez: Elnök: Csaba Adorjáné, elnök Mátray Lajos, alelnök: Kölesy Gáborné, alelnök Galgóczy Árpád, titkár dr. Kovács István, pénztáros Kovács Lajos, jegyző Boros Jenő.

Meghívó a hajdúvármegyei tankerületi tanítók Gönczy-egyesületének Debrecenben, 1912. évi december hó 9-én délelőtti 9 órakor kezdődő, a Kereskedelmi Akadémia dísztermében tartandó XX. rendes közgyűlésére. Tárgyak: 1. Elnöki megnyitó. 2. A tanítók a patronás szolgálatában. Előadó: Gáthy Bálint, kir. ügyész úr. Titkári jelentés. 4. A népiskolai énektanítás a modern pedagógia szolgálatában. Előadó: Hackl N. Lajos orsz. énekk. felügyelő úr Budapestről. 5. Szolgálati pragmatika. Előadó: Dobó Sándor egyleti alelnök úr. 6. Fizetésrendezés. Előadó: Simon Károly egyleti alelnök úr. 7. Pénztári jelentés. (Költségvetés.) 8. Indítványok. (Fiume — velencei kirándulás.) 9. A gyűlés tagjainak számbavétele. Jegyzet: Az állami tanítók fuvarköltsége és napidija az egyleti pénztárostól, a községi és felekezeti tanítóké a titkár által kiállított részvételi jegy alapján a községi vagy hitközségi pénztártól vehetők fel. Kötelezett tagok: az állami, községi és ízr. felekezeti tanítók. [Alapszabály 3. §. a) p.] A gyűléstől távol maradók szemben az alapszabá-

lyok 5., illetőleg a Szabályrendelet 8. §-ában foglaltak érvényesítettnek. Gyűlés után közbejött: az Angol királynő (Kossuth-u. színjazzal szemben) fehér termében. Egy teríték ára, borral együtt, 3 korona. Debrecen, 1912. évi november hó. Kartársi tisztelettel Csurka István egyt. elnök, Polster János egyt. titkár.

Halálozás. Nagy csapás érte Szigeti Elek biharkeresztési lelkészt, Szigeti Jenő budapesti orvosdoktor fiának 24 éves korában való elvesztésében. A jeles ifjú alig egy éve szerezte meg a doktorátust és bámulatosszorgalma, vasakarata folytán pár nap múlva jutott volna be segédorvosnak a Szent János kórházba. De úgy látszik, a sors könyvében az a szomorú vég volt megírva számára, amit az Úr mondott Mózesnek: „meglátod az ígéret földjét, de te oda be nem mégy”. Váratlan, hirtelen halála mélyen megrendítette a pátriárka édes apát, az ősz édes anyát és a szerető testvéreket. Hiszen méltó volt a szív fájdalma, mikor az édes apa reménységét, az édes anya szemfényét, a testvérek büszkeségüket veszítették el a megboldogultban. Temetése folyó hó 3-án ment végbe Biharkeresztésen, a helybeli lakosság és a környékbeli lelkészek és tanítók óriási részvétele mellett. Mélyen megható látvány volt szemlélnünk azt a dissonánciát, melyet az enyészeti kérelhetetlen angyala okozott akkor, mikor tavaszt temettünk hulló sárga falevelek alá. A minden vigasztalásnak Istene vigasztalja meg a mélyen süjtött gyászos családot, a megboldogultnak pedig adjon esendes pihenést a földben, idvességét az egekben.

A nyugdíjtörvény. A magyar parlament, a képviselő urak titka és szokatlan foglalkozást végeznek: új törvényeket hoztak, régieket tataroztak. Megjavították a nyugdíjtörvényeket is, amúgy Prokuszes módra. A hosszú járatú nyugdíjjogosultságot megkurtították, a tanárokat kitoldották. Lám, ezért juttathattuk tudáshoz és diplomához az ország urait. Azaz, hogy csak diplomához és nem tudáshoz is egyszermind. Különben talán még sem ment volna a krasztrálás olyan könnyen végbe és hozzá olyan egyetemes tanárgyűlölet között! Mert az nyilatkozott meg a tárgyalás alkalmával. Mellettünk csak Szász Károly (maga is híres tanár-család sarja) szólalt fel. Ellenünk valami Jakabfy nevű analfabéta és a miniszter, már mint a pénzügyminiszter, aki minket nem ismer s aki az ügyet csak a fináncok szempontjából nézte. A mi szakminiszterünk, aki minket ismer és aki ez ügyet magasabb szempontból vezethette volna, nyilván nem volt jelen. Akárhogy, a jogfosztás megtörtént és úgy történt meg, hogy a szegény áldozatok jóformán hangot sem adhattak: legalább a végső szót is lehetlenné tette számokra a törvényjavaslatnak erőszakolt tárgyalása. Ez az oka, hogy a lapunk vezércikkében érintett tiltakozó felvonulás és tanári kongresszus is elmaradt. De nem szabad elmaradni a megismerésnek, a megértésnek és a tiltakozásnak. A megismerésnek, mely szerint gyűlölnék bennünket. Mi ezt a gyűlöletet elhárítani és kivédni tartozunk. A tiltakozásnak, mely szerint mi ezt a jogfosztást el nem ismerjük. A törvény törvény, de annak kerete között, alkotmányos módon és formában, a tiltakozásnak mindaddig

isméltódnie kell, míg a merő hatalmi útra tévedt állam újra a kultúra ösvényeire nem tér, míg meg nem ismeri, hogy a tudás erő s hogy akik ez erőt a nemzetnek megadják, minden jók becsülésére méltók.

Értesítés. A fononimikai alapon szerkesztett *Tassy-Ábéce*, melynek az előző évről átmaradt példányai a folyó iskolai év elején váratlanul hamarosan elfogytak, az örvendetesen tapasztalt kelendőség folytán újból lenyomattatott és *Hegedüs és Sándor* egyházkerületi bizományosnál az eddigi áron és feltételek mellett ismét kaphatók. Debrecen, 1912. évi december hó 6-án. *Tankönyv-raktár.*

Magyar püspökség magyar nyelv nélkül. A „Christi fides graeci” bullával alapított új magyar gör. kath. püspökségre rossz idő jár. Tényleges megalkotását soká gátolták a Szabó János-féle intrikák, székhelyével is baj volt. Azután püspököt se kaptak bele csak amolyan mostohát. Most meg az is kiderül felőle, hogy ez a püspökség a magyar liturgikus nyelveket egyáltalában nem is használhatja. De hát akkor mi célja volt ennek az egész mozgalomnak? Miért kellett ezt a püspökséget az állam költségén felállítani? A püspökök kinevezési joga eddig is az állam kormányzónak kezében volt. Ha akarták volna, eddig is nevezhettek volna ki az állameszméhez hű püspököket. Miért nem tették? Legfeljebb arra lett volna szükség, hogy úgy az egyesült, mint a nem egyesült óhitű magyarság fiainak számára szemináriumi ösztöndíjakat is adjanak s ezáltal őket a lelkeszi pályára vonzzák. De még erre se lett volna szükség. A szamosújvári gör. kath. papképezdét maga az állam tartja fenn és eddig bizony dákóromán politikusokat nevelt benne. Hát neveljen ezután igazándi lelkészeket és meg lesz oldva a nehéz kérdés és nem lesz lucus a non lucendo, magyar gör. kath. püspökség magyar nyelv nélkül.

Egy kiesiny egyház örömnépe. A múlt hó 27-én nagy ünnepe volt a rákócifalvai református egyháznak. Örömnépe, mert hiszen templomának 1909-ben felszentelése és abba 1911-ben orgonájának beállítása és felavatása után, 1912-ben teljesen új iskolájának felépítése után, felavathatta azt nagy és fényes ünnepséggel. Az ünnepély reggeli fél 10 órakor vette kezdetet templomi istenisztelettel, melyre megérkeztek nagytiszteletű Győry Lajos esperes, méltóságos dr. Horthy Szabolcs főispán, egyházmegyei gondnok, dr. Gorove László földbirtokos, egyházi főgondnok, Rhédey János kir. tan., felügyelő urak, a helybeli állami tanító- és képviselő-testület és nagyszámú érdeklődő közönség. Prédikált a helybeli lelkész Szentmiklósy József, mely után Győry Lajos esperes úr egy kisdédet keresztelt; gyülekezési ének alatt templomból kimenvén harangok zúgása alatt ment a közönség az új iskola termébe, hol a XC. zsoltár első verse eléneklése után Győry Lajos esperes gyönyörű felszentelő majd áldó imája következett, ennek végeztével a nagy közönség a Hymnuszt énekelte. Ennek végeztével Rhédey János kir. tanfelügyelő úr iskolát megnyitó beszéde, ezt követte dr. Gorove László főgondnok, majd dr. Horthy Szabolcs főispán úr hatalmas érzéstől áthatott beszédek; melyeknek hatása szívet-lelket gyönyörködtetett; végül lelkész megköszönte a kis egyház eme pártfogóinak, hogy megjelenésükkel az ünnepély

fenségét oly fényessé tévék. Az ünnepség végeztével a megjelent notabilitások előtt testületileg tisztelegtek: a református presbiterium a lelkész, a róm. kath. egyház 12 bizottsági tagja Mihálovics Ernő c. esperes-plebános, az állami tanító-testület Szathmáry Zsigmond igazgató, a községi képviselő-testület Konecz Gaspár főbíró vezetése alatt. — Ezután 10 órai a lelkeszlakon, ebéd nagyságos Gorove úrnál. Este 7 órától bankett az új iskola termében és tánc reggel 7 óráig. — Isten áldja a résztvevőket és a munkában segítőket.

A magyar pap és tanító szociális kötelességei. Írták: dr. Gidófalvy István és özv. dr. Schulz Józsefné. Ez az a könyv, amelynek a papi és tanítói házakból sem szabad hiányoznia. Ebben a könyvben esodaszerek vannak, amelyek helyes alkalmazásával a papok és tanítók a szó szoros értelmében doktorok és apostolok lesznek, akik községükben egy egészen új gazdasági és kulturális élet sorompoit nyitják fel. Kiütik onnan az *uzsorát*, a *babonát*, a *tudatlanságot*, a *sötétséget*, az *alkoholizmust* megfogják értetni az „*egyke*”-rendszer híveivel, hogy a sok gyermek Istenadása és hogy az igazi magyar ember nemzeti és hazafias kötelességének csak akkor tesz eleget, ha sok gyermeket nevel fel, ha sok védőkart biztosít ezer sebből vérző hazájának. Jó lélekkel ajánljuk mindenkinek ezt a tartalmas könyvet, amely nem száraz elméleteknek, hanem élettapasztalatoknak, kipróbált és fényes sikerrel működő fegyvereknek gazdag tárháza. (Ára 4 kor., tömegesebb megrendelés alkalmával 2 kor. 50 fillér. Megrendelhető szerzőnél Kolozsvár, Deák F.-utca 1.) (E. U.)

Debreceni hírek. A debreceni református egyház e hó 8-ik napján — vasárnap — délelőtt fél 11 órakor tartja az egyház tanácstermében presbiteri gyűlését, amelynek tárgyai között a következő ügyek szerepelnek: néhai Komlóssy Arthur helyének betöltése. Horkay Margit tanítónő meghívása. A választott tisztviselők megbízatásának lejártát folytán a tisztviselők választása iránti intézkedés. A bölcsészeti szakra tett 100.000 koronás alapítvány 5%-os kamatjának és Sass Béla theologiai tanár és dr. Tóth Károly tanár fizetésének folyóvá tétele. A főiskolai szenior fizetésének emelése. A Szív-utcai óvodának városi kezelésbe átadása. Az újosztású földhaszonbérletének Kazay Andorra átruházása. Kovács János után járó díj befizetése és folyóvá tétele. Háló Sándor részére megszavazott kölcsön kiadása. Körösi Jánosné Nagy Julianna asszony hagyománya. A harangozók drágasági pótlék adása iránti kérvénye. özv. Horváth Józsefnének illeték visszatérítése. — Jegyzőkönyv az ösztöndíjak odaítéléséről és kiutalványozásáról. A Klobusitzky-Pallay-féle ösztöndíjas tanulók felügyelő-tanárnak megválasztása. A zalaegerszegi református fiókegyház segély-kérvénye templom építésére. A gyakorló-iskolának hat osztályúvá fejlesztése. Az egyházkerület 632. sz. végzése Kiss Ferencnek a VI. theologiai tanszékre és U. Szabó Gyula dr.-nak a főgimnázium latin-magyar tanszékre megválasztása tárgyában. A bérháznál szükséges házfelügyelő alkalmazása.

Felülszerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Szerkesztőhelyettes: URAY SÁNDOR

Pályázat

7483.

A körösladányi református egyház presbiteriuma pályázatot hirdet az úgynevezett nagy leányiskolai tanítói állás betöltésére. Az állás javadalma:

1. Készpénz: 774, azaz hétszázhetvennégy korona, mely összeg évnegyedenként egyenlő részletekben előre fizettetik az egyház pénztárából.

2. Búza: 27, azaz huszonhét métermázsa 60 kilogramm.

3. Árpa: 7, azaz hét métermázsa 40 kilogramm.

4. Tisztességes lakás meléképülettel és kerttel.

Kötelesség: A presbiterium által ezen álláshoz beosztott IV., V–VI. osztályos leány-növendékeknek a tiszántúli református egyházkerület tanterve szerinti tanítása. Azonban az egyház fentartja magának a jogot, hogy a tanítót ezen a helyen — illetve ezen fizetéssel — más osztályok vezetésére alkalmazza; valamint a tanítót a lelkésznek egyháztársadalmi működésében való segédkezésre is kötelezi, melyért azonban díj nem jár.

Kötelessége a tanítónak az eddigi gyakorlat szerint a reá következő sorrendben a lelkész felszólítására, úrvacsoraosztás alkalmával az úrasztalánál segédkezni, melyért külön díj szintén nem jár.

Jegyzet. Tanítói oklevéllel bíró segédlelkészek az állás betöltésénél előnyben részesülnek, illetve, ha ilyen pályázók lesznek, az egyház ezek közül választ.

Ezen iskolához van beosztva jelenben a református vallású ismétlő iskolás leányok tanítása, melyért a község a tanítónak 110, azaz száztíz koronát és 20 korona fűtési átalányt fizet.

Pályázhatnak okleveles tanítók és első sorban tanítói oklevéllel bíró segédlelkészek.

Pályázati határidő 1912 december 23.

Választás december 26-án.

Az állás 1913 január 2-án elfoglalandó.

December 23-án túl érkező pályázatok figyelembe nem vétetnek.

A szükséges okmányokkal felszerelt kérvények a fenti határidőig alulírotthoz küldendők.

Körösladány (Békés megye), 1912 dec. 2.

Tóth József,

ref. lelkész, iskolaszéki elnök.

Pályázat.

Pályázatot hirdetek a szatmári egyházmegyébe kebeleztetett fülesdi egyházközségnek halálozás folytán megüresedett lelkészi állására.

Javadalma természetbeni lakáson és kertten kívül:

1. 26 kat. hold 1590 □-öl szántóföld, melyből 6 hold adóját a lelkész, a többit az egyház fizeti.

2. Termény — és munkadíj — váltság címén mintegy 1000—1000 korona.

3. Tíz régi öl fa.

4. Fizetéskiegészítési államsegély (kongrua) 526 korona 11 fillér.

Az egyházközség az elhalt lelkésznek a 2. és 3. tétel alatti javadalmakat az új adózás óta az egyházi felettes hatóság által meg nem erősített magán egyesség útján szolgáltatotta ki. A szabályszerű váltság egyesség megállapítására nézve a hivatalos eljárás folyamatban van és az elválasztandó lelkész tartozik a felettes hatóság ebbeli határozatának magát majd alávetni.

A pályázati kérvényt az E. T. II. t.-c. 16. §-ának utolsó bekezdésében kívánt mellékletekkel a f. évi december hó 30-dik napjáig Kiss Bertalan espereshez, Szamoskérre (u. p. Tunyog, Szatmár megye) kell küldeni.

Debreczen, 1912 december hó 3.

Dr. Baltazár Dezső.

püspök.

7154—1912. szám.

Pályázat

A békéshánati ref. egyházmegyében fekvő szentesi ref. egyház felsőpárti ref. lelkészi állásra pályázat hirdettetik.

Javadalom: 1. Készpénz az egyház pénztárából 1860 korona, havi előzetes részletekben.

2. Egy régi telek lelkészi javadalmi föld az összes hozzátartozó s a lelkész által eddig

élvezett járandóságokkal. E föld adóját a lelkész fizeti. Amennyiben e föld, vagy valamely része eladatik, vagy kisajátítottik, az eladási ár takarékpénztárba helyeztetik s annak kamatai a lelkészt illetik.

3. Tisztessége lakás a felsőparti lelkészlakon.

4. Stóla : a gondozása alá eső kör híveinél végzett szertartások után azon kikötéssel, hogy a templomban és a lelkészlakon a hivatalos órák alatt végzett keresztelesekért, valamint a templomban a rendes köznapi isteniszteletek után közvetlenül végzett esketésekkért díj nem szedhető.

5. Vendéglátásért egyházi hivatalos látogatás alkalmával 40 korona.

Kötelesség : Egy általa fizetett és rendelkezése alatt álló segédlelkészt tartani és annak segítségével végezni :

1. Az összes isteniszteleti és szertartási cselekményeket a felsőparti templomnál :

2. a templomhoz tartozó körzetben lakó hívek teljes lelkigondozását és minden szertartással ellátását ;

3. a II. azaz felsőparti parókhialis kör vezetését ;

4. az anyakönyvek vezetését a saját területén végzett egyházi szertartásokról.

Az állás 1913 május 1-én elfoglalandó.

A pályázati kérvények a lelkészi oklevéllel s a pályázati hirdetés közzlése után kell s esperesileg megerősített szolgálati bizonyítvánnyal felszerelve folyó 1912. év december hó 16-ik napjáig Dombi Lajos espereshez Gyulára küldendők.

Debrecen, 1912 november hó 22.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

MANDEL LIPÓT DEBRECZEN.

THE VERA

American Shoe

Kérje
képes ár-
jegyzékem.

Elsőrendű
cipők raktára.

Bevésett
szabott áruk.

Nagy választék.

Made by
Rice & Hutchins
Boston, Mass. U.S.A.

Helyi
és vidéki
Telefon
352.